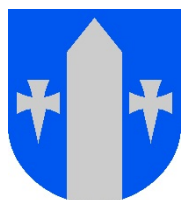
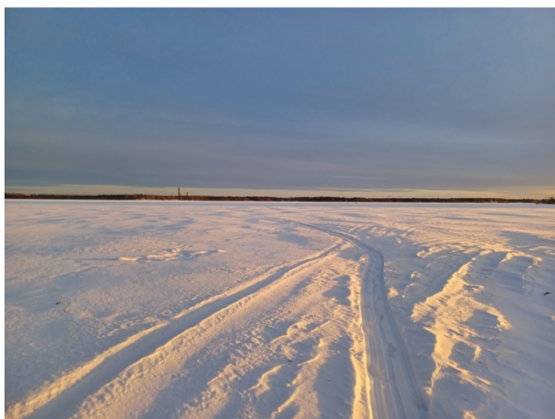

PYHÄJÄRVEN KAUPUNKI

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2023 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025

Sisälllys

Alkusanat	3
1 Indikaattoreiden ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	6
2 Pohjoispohjalaisen ihmisen hyvinvointi	18
3 Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi	19
3.1 Lapset ja lapsiperheet.....	19
3.2 Nuoret.....	26
3.3 Työikäiset.....	29
3.4 Ikäihmiset	32
3.5 Vapaa-aikapalvelut hyvinvointia ja terveyttä edistävänä toimijana	34
3.6 Osallisuus	39
3.7 Aktiiviset järjestöt ja järjestöyhteistyö sekä seurakunnan toiminta.....	39
3.8 Turvallisuus ja tekniset palvelut	41
4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	42
5 Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025	43
6 Kertomuksen vastuutaho ja laatijat	57

Alkusanat

Mitkä asiat tekevät sinun elämästäsi hyvää ja saavat sinut kokemaan olosi hyvinvoivaksi?

Jokainen vastannee hieman eri tavalla, mutta useimmiten vastauksissa toistuvat esimerkiksi turvallinen elinympäristö, viihtyisä koti, läheiset ihmiset, terveys, riittävä taloudellinen toimeentulo, työ, sujuva arki, mukava tekeminen vapaa-ajalla ja luonnon läheisyys. Lopulta siis varsin arkiset asiat johtavat kokemukseen siitä, että elämme hyvää elämää.

Hyvä elämä on Pyhäjärven hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mallin lähtökohta, ja Pyhäjärven kaupunkistrategia ohjaa hyvinvointinäkökulman painopistealueita. Tavoitteena on, että hyvinvoinnin edistäminen huomioidaan kaupungin kaikessa palvelutoiminnassa ja uudistamistyössä. Elinvoiman, sosiaali- ja terveystalouden, osaamisen, sivistyksen ja kulttuurin edistäminen, elinympäristön kehittäminen sekä paikallisen osallisuuden ja demokratian edistäminen vaikuttavat kaikki kaupungin asukkaiden ja yhteisöjen hyvinvointiin. Yhteisen hyvinvointitiedon tuottaminen ja jakaminen sekä hyvinvoinnin yhteinen edistäminen alueellisten toimijoiden kanssa on keskeistä asukkaiden ja asiakkaiden palvelujen järjestämiseksi.

Kunnilla on lakisääteinen vastuu edistää kuntalaistensa hyvinvointia ja terveyttä sekä seurata ja raportoida kuntalaistensa hyvinvoinnin tilasta ja kehityksestä valtuustokausittain laajassa hyvinvointikertomuksessa sekä vuosittain laadittavassa raportissa. Pyhäjärven kaupunginvaltuusto hyväksyi helmikuussa 2022 vuosia 2017–2021 koskevan laajan hyvinvointikertomuksen sekä hyvinvointisuunnitelman vuosille 2022–2025. Tässä hyvinvointikertomuksen vuosiraportissa kuvataan väestön hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, kuntalaisten hyvinvoinnin nykytilaa sekä kaupungin toimintaa hyvinvoinnin edistämiseksi vuonna 2023. Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti sisältää myös hyvinvointisuunnitelman vuosille 2024–2025.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin valmistelusta on vastannut kaupunginhallituksen nimeämä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) työryhmä. Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet on integroitu kaupungin talousarvioon ja -suunnitelmaan, jolla varmistetaan hyvinvointityön suunnitelmallinen toteutuminen ja palvelujärjestelmän kyky vastata hyvinvointitarpeisiin. Hyvinvointityötä tehdään verkostomaisesti useiden toimijoiden kanssa.

Viime vuonna toteutui pitkään ja hartaasti valmisteltu muutos, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1. tammikuuta 2023. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde on vastannut tästä eteenpäin alueensa sosiaali- ja terveystalouksista sekä pelastustoimesta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kuitenkin hyvinvointialueen ja kuntien yhteinen tehtävä.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä määrää, että kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Vastaavasti hyvinvointialueella on vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä liittyen sen muihin lakisääteisiin tehtäviin. Lisäksi kuntien ja hyvinvointialueen on tuettava toisiaan ja tehtävä yhteistyötä muiden julkisten toimijoiden, yritysten ja järjestöjen kanssa.

Vuotta 2023 sävyttikin yhdyspintatyö yhdessä Pohteen kanssa. Yhdyspinnalla tarkoitetaan kahden tai useamman organisaation välistä toiminnallista yhteyttä tai liityntäpintaa, jossa korostuu yhdessä tekeminen. Kyseessä on toisin sanoen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoiminnan yhteensovittaminen niin, että asukkaita palvellaan parhaalla mahdollisella tavalla yli organisaatioiden rajojen. Yhdyspintatyötä on tehty monella tasolla: on esimerkiksi kartoitettu kuntien ja Pohteen

työryhmiä sekä niiden kokoonpanoja, kerätty tietoa hyvinvointialueen ja kuntien hyte-käytännöistä ja toimintavoista, päähkäilty vastuita sekä luotu johtamisrakenteita. Vaikka tunnistammekin ennaltaehkäisevän työn tärkeyden, kokonaisuus on haastava. Hyvinvointialueen talouden tiukka tasapainottaminen on korottanut vaikeuskerrointa. Silti monessa asiassa edistyttiin.

Pyhäjärvellä hyvinvointityötä ja hyvinvointijohtamista tehdään Ikäystävällinen Pyhäjärvi -teeman alla suunnitelmallisesti noudattaen kuntastrategian painotuksia elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämisessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) seuraa kuntien terveyden edistämisen aktiivisuutta (TEAvisari) eri osa-alueilla. Kaupunki hyödyntää näitä tietoja toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja hyvinvointityön johtamisessa. Pyhäjärvellä pyritään tekemään aktiivista hyvinvoinnin edistämisen työtä ja kaiken aikaa tehdään toimenpiteitä tulosten parantamiseksi.

Yhdyspintatyön yhteydessä olemmekin saaneet tehdä tunnetuksi Pyhäjärven hyvinvointityön malleja esimerkkeinä muille kuntatoimijoille ja hyvinvointialueelle – Pyhäjärven kaupungillehan myönnettiin marraskuussa 2021 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiteko -tunnustus panostamisesta hyvinvointitalouteen. Samalla olemme saaneet hyvää oppia muiden toimijoiden malleista. Vuoden 2023 lopulla aloitettiin myös Pyhäjärven hyte-mallin päivitys: tavoitteena on kehittää verkostomaista sekä monialaista mallia tietojohdamisen ja kompleksisen toimintaympäristön haasteita silmällä pitäen.

Keväällä 2023 toteutettiin valtakunnallinen kouluterveyskysely. Pyhäjärven osalta kouluterveyskyselyn tulokset kertovat osallisuuden ja koulussa viihtymisen positiivisesta kehityksestä erityisesti alakoulun kohdalla. Koetun kiusaamisen määrä on laskeva niin alakoulussa, yläkoulussa kuin lukiossa. Terveystilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi kokevien määrä on yleisesti ottaen laskussa. Lisäksi harrastamisen suhteen Pyhäjärvellä pyyhkii hyvin: 100 prosenttia yläkoululaisista ja lukiolaisista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa. Myös opiskeluhuollon ammattilaisille päästään hyvin ja apua saadaan tehokkaasti.

Kouluterveyskyselyn tulokset nostivat esiin myös aiheita, joista pyhäjärvisien koulujen ja kotien on syytä olla huolissaan. Alakouluikäisten osalta hälyttävää on, että vanhempien tai huoltajien taholta fyysistä (16 %) tai henkistä (23,6 %) väkivaltaa kokeneiden lasten määrä on kasvanut lähes 10 prosenttiyksikköä. Tupakkatuotteita ja alkoholia käytetään aikaisempaa enemmän, ja kokeiluja tehdään jo alakoulussa. Myös luvattomien poissaolojen ja myöhästymisten määrä on kasvanut. Sellaisten lasten ja nuorten määrä on nousussa, jotka ovat tunteneet olonsa hermostuneeksi, kun eivät ole päässeet nettiin. Vastaavasti niiden osuus, jotka ovat yrittäneet viettää vähemmän aikaa netissä siinä onnistumatta, kasvoi alakoulusta lukioon. Trendi on valtakunnallinen.

Kouluterveyskyselyn tuloksia käsiteltiin syksyn aikana moniammatillisesti, ja niiden pohjalta asetettiin talousarvioon tuleville vuosille kolme painopistettä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen: lasten ja nuorten kokeman yhteisöllisyyden positiivinen kehitys, lukemisen ja kirjoittamisen taitojen parantuminen sekä hyvinvointitaitojen kehittyminen.

Marraskuussa 2023 hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinoinnista vastaava hyvinvointilautakunta hyväksyi Pyhäjärven kaupungin ehkäisevän päihdetyön suunnitelman. Sen on valmistellut ehkäisevän päihdetyön työryhmä. Ehkäisevä päihdetyö on osa hyte-työtä, ja kunnilla ja hyvinvointialueilla (sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa) on yhtäläiset ehkäisevän päihdetyön tehtävät. Pyhäjärven EPT-suunnitelmassa käsitellään tiiviisti keskeistä lainsäädäntöä, kuntien ja hyvinvointialueiden yhteisiä tehtäviä sekä valtakunnallista toimintaohjelmaa. Varsinainen painopiste on ehkäisevän päihdetyön rakenteissa Pyhäjärvellä, EPT-toiminnan kuvauksessa eri ikäkausina sekä

keskeisimpien toimialojen ja yhteistyötahojen periaatteiden ja toiminnan määrittelyssä. Lopuksi suunnitelmassa tarkastellaan viestinnän roolia ja siihen liittyviä linjauksia.

1 Indikaattoreiden ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Pyhjäjärven väestömäärä on ollut laskeva vuodesta 1985 ja haasteena on väestön keskimääräistä suurempi ikääntyminen. Vuoden 2023 lopussa 37,6 % (2022: 37,0 %) Pyhjäjärven asukkaista oli yli 64-vuotiaita. Asukkaista 13,7 % oli alle 15-vuotiaita. Vuoden 2023 lopussa Pyhjäjärvellä oli 4756 asukasta ja vuoden 2030 väestöennuste on 4261. (Sotkanet, Tilastokeskus, väestön ennakkotilasto.)

Taulukko 1. Pyhjäjärven väestö vuonna 2020, 2021 ja 2022. Lähde: Tilastokeskus, 31.1.2023.

	2021	2022	2023
Väkiluku	4964	4835	4756
Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	-1,9	-1,4	-1,6
Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %	14,2	14,1	13,7
15–64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	49,7	48,9	48,7
Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	36,1	37,0	37,6
Luonnollinen väestönlisäys	-57	-76	-74
Kuntien välinen nettomuutto	-38	-4	-43

Perheiden lukumäärä

1364

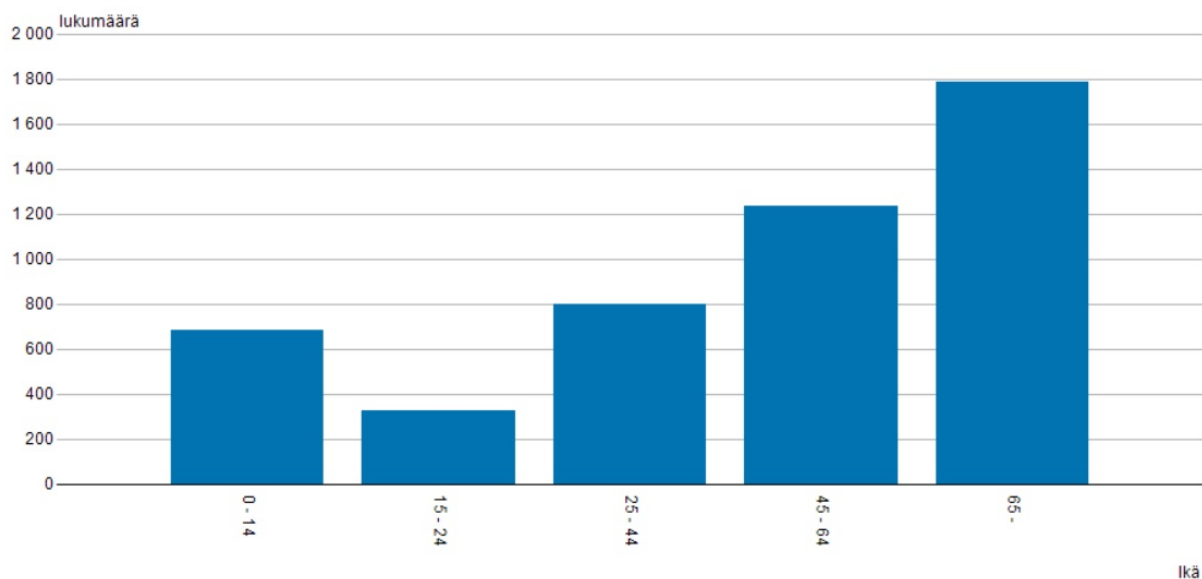
1338

1268

Taulukko 2. Syntyperä ja taustamaa sukupuolen mukaan Pyhjäjärven kunnassa. Lähde: Tilastokeskus.

	Pyhjäjärvi, väestö 2023		
	Yhteensä	Miehet	Naiset
Yhteensä	4756	2381	2375
Suomi	4642	2343	2299
Ulkomaat	114	38	76

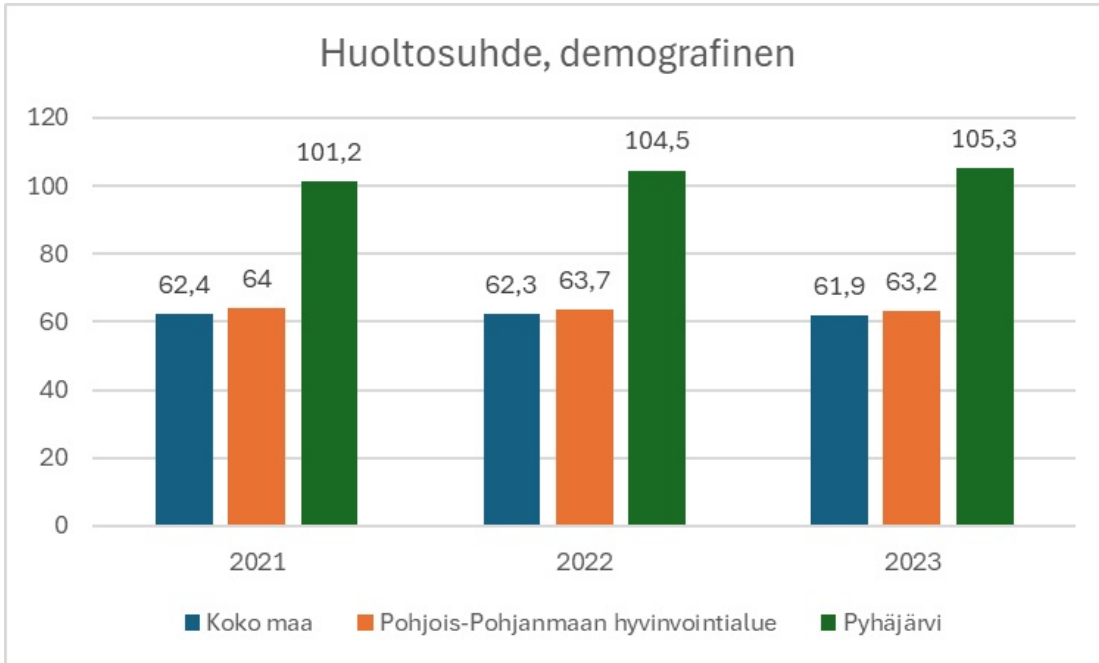
Väestörakenteen ennakkotiedot muuttujina Ikä. Pyhjäjärvi, Yhteensä, Väkiluku, 2022M12*.

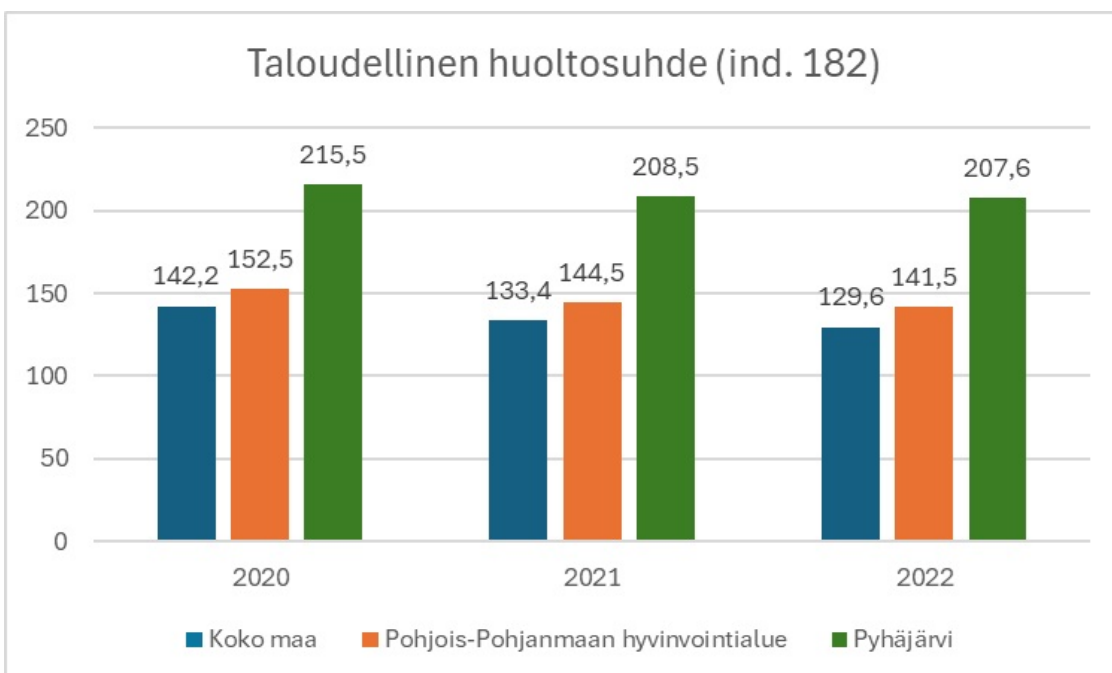
Lähde: Tilastokeskus, väestön ennakkotilasto. Viitattu 31.1.2023.

Väestöllinen ja taloudellinen huoltosuhde ovat väestörakenteen keskeisiä mittareita.

Demografinen eli väestöllinen huoltosuhde kuvaa lasten ja vanhuseläkeikäisten määrän suhdetta työikäisen väestön määrään. Vuonna 2023 koko maan väestöllinen huoltosuhde oli 61,9. Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa 63,2 ja Pyhäjärvellä huomattavasti näitä korkeampi (105,3). (Sotkanet, demografinen huoltosuhde.

Taloudellinen huoltosuhde kuvaa työttömien ja muiden työvoiman ulkopuolella olevien määrän suhdetta työllisten määrään. Vuonna 2022 koko maan taloudellinen huoltosuhde oli 129,6. Eityöllisillä tarkoitetaan työttömiä työnhakijoita ja työvoiman ulkopuolella olevia kuten esimerkiksi lapsia, opiskelijoita, eläkeläisiä ja muita, jotka eivät kuulu työvoimaan. Pyhäjärven taloudellinen huoltosuhde vuonna 2022 oli 207,6. Sotkanet, taloudellinen huoltosuhde. Viitattu 25.1.2023.)

Pyhäjärvisen terveydentila on keskimäärin huonompi verrattuna muihin Pohjois-Pohjanmaan kuntien asukkaisiin. Ikävakioidut sairastavuusindeksit ja kansallisen terveysindeksi (THL) ovat todella korkeat. Vaikka moni pyhjäjärvinen voi hyvin, yhä useammille kasaantuu terveyteen ja elinoloihin liittyviä ongelmia.

Taulukko 3. THL:n sairastavuusindeksit (ikävakioitu) (Sotkanet, viitattu 2.1.2023).						
	2017		2018		2019	
	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa
Aivoverisuonitaudit	126,8	118,7	138,5	114,8	141,6	111,8
Mielenterveys	186,8	134,7	198,4	130,9	204,9	128,9
Sepelvaltimotauti	130,2	120,3	137,5	114,9	143,5	114,0
Syöpä	85,3	93,4	88,2	93,2	84,4	93,6
Tapaturmat	170,8	120,9	188,1	119,0	173,1	110,5
Tuki- ja liikuntaelinsairaudet	244,1	158,0	225,8	149,2	207,0	141,6
Sairastavuusindeksi*	165,8	128,7	169,5	124,5	165,9	120,8

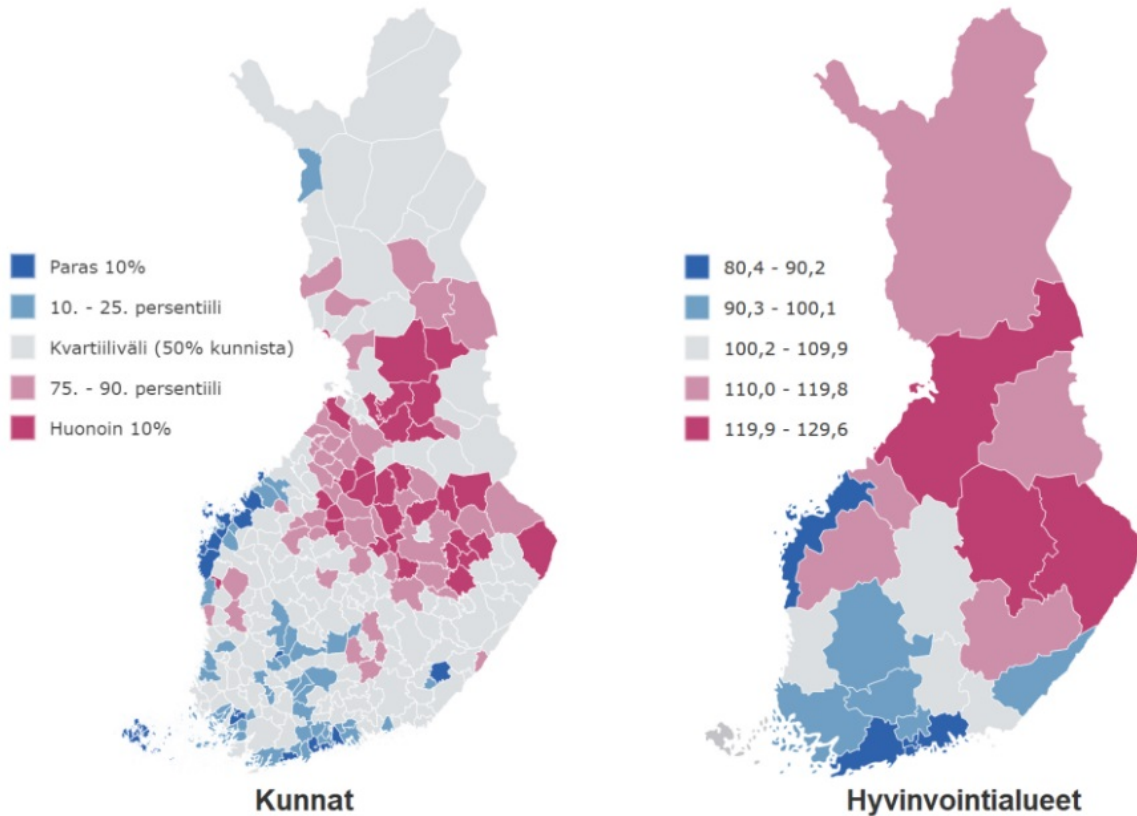
* THL:n sairastavuusindeksi kuvaa suomalaisten kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon (100). Mitä pienempi luku on, sitä terveempi väestö on. Vertailuluvut ovat ikävakioiduja eli kuntien erilaisten ikärakenteiden vaikutus tuloksiin on poistettu. Sairastavuusindeksissä on otettu huomioon seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa. Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syöpät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, mielenterveyden häiriöt, tapaturmat sekä dementia. Indeksissä kunkin sairausryhmän yleisyyttä painotetaan sen perusteella, mikä on ko. sairausryhmän merkitys väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden, elämänlaadun ja terveydenhuollon kustannusten kannalta.

THL:n ja Kelan Kansallinen terveysindeksi (ikävakioitu) Sotkanet						
	2020		2021		2022	
	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Pyhjäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa
Aivoverisuonitauti-indeksi	164,8	111,9	157,7	106,9	143,7	105
Alkoholisairastavuusindeksi	114,5	91,8	121,9	93,7	136,1	94,5
Diabetesindeksi	117,6	101,4	118,7	102,9	120	105
Keuhkosairausindeksi	108,5	91,3	114,4	98,5	120,9	106,4
Mielenterveysindeksi	189,2	126,4	177,4	125	178	121,8
Muistisairausindeksi	152,6	116,4	146,2	117	140,8	116,7
Sairastavuusindeksi	142,1	110,8	137,3	111,1	138,3	111,1
Sepelvaltimotauti-indeksi	153,8	122	147,3	118,7	145	119,4
Syöpäindeksi	97,1	98,1	91,7	100,3	101	101
Tapaturmaindeksi	94,6	81,7	91,9	88,3	90,8	95,2
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi	129,5	121,4	128,2	120,7	126	119,5
Työkyvyttömyysindeksi	-	125,8	-	125,9	214,8	125,2

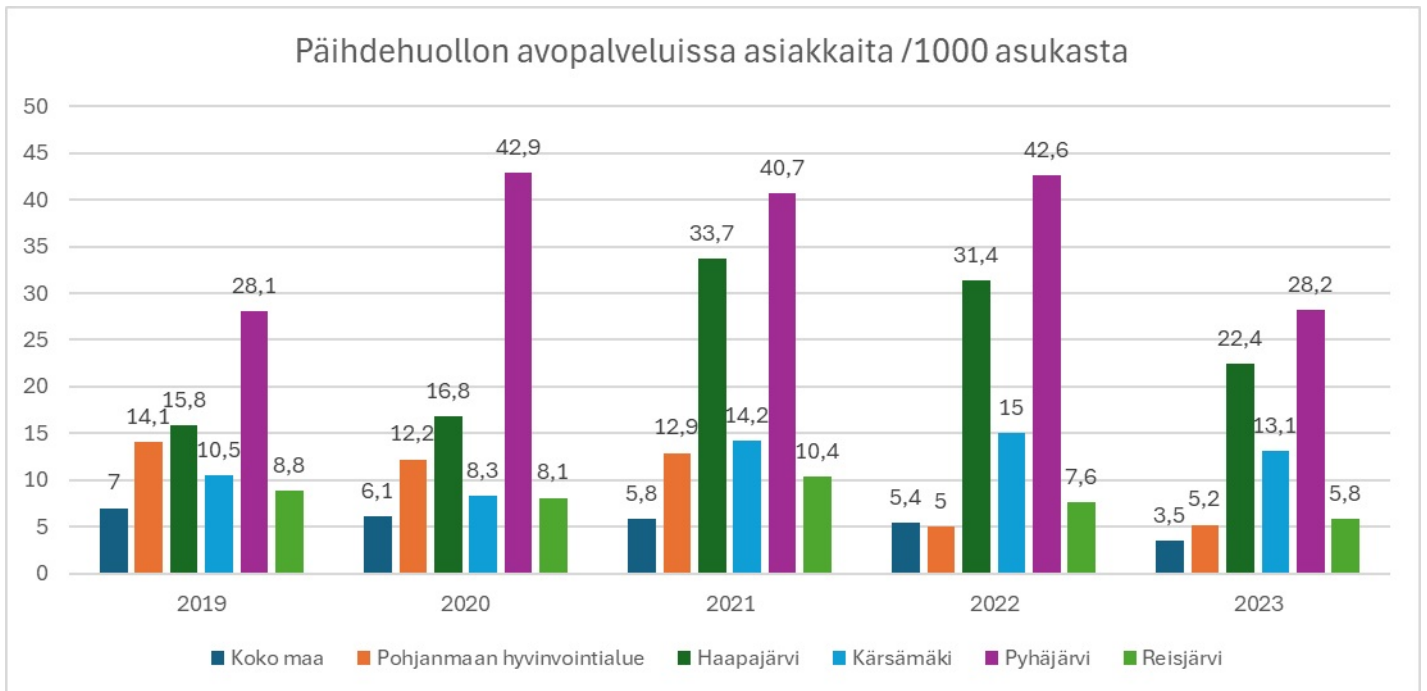
*Kansallinen terveysindeksi kuvaa sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä sosiaaliturvatuuksien tarvetta kuormittavimpien sairausryhmien ja terveysongelmien osalta. Indeksillä auttaa myös ennaltaehkäisytoimenpiteiden kohdentamisessa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyössä.

Hyvinvointialueiden välillä on merkittäviä eroja sairastavuudessa. Sairastavuusindeksin mukaan terveimmät suomalaiset asuvat pääkaupunkiseudulla ja Pohjanmaalla, sairaimmat Pohjois-Savossa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjois-Karjalassa. Perinteinen itä-länsi -jako sairaamman Itä-Suomen ja

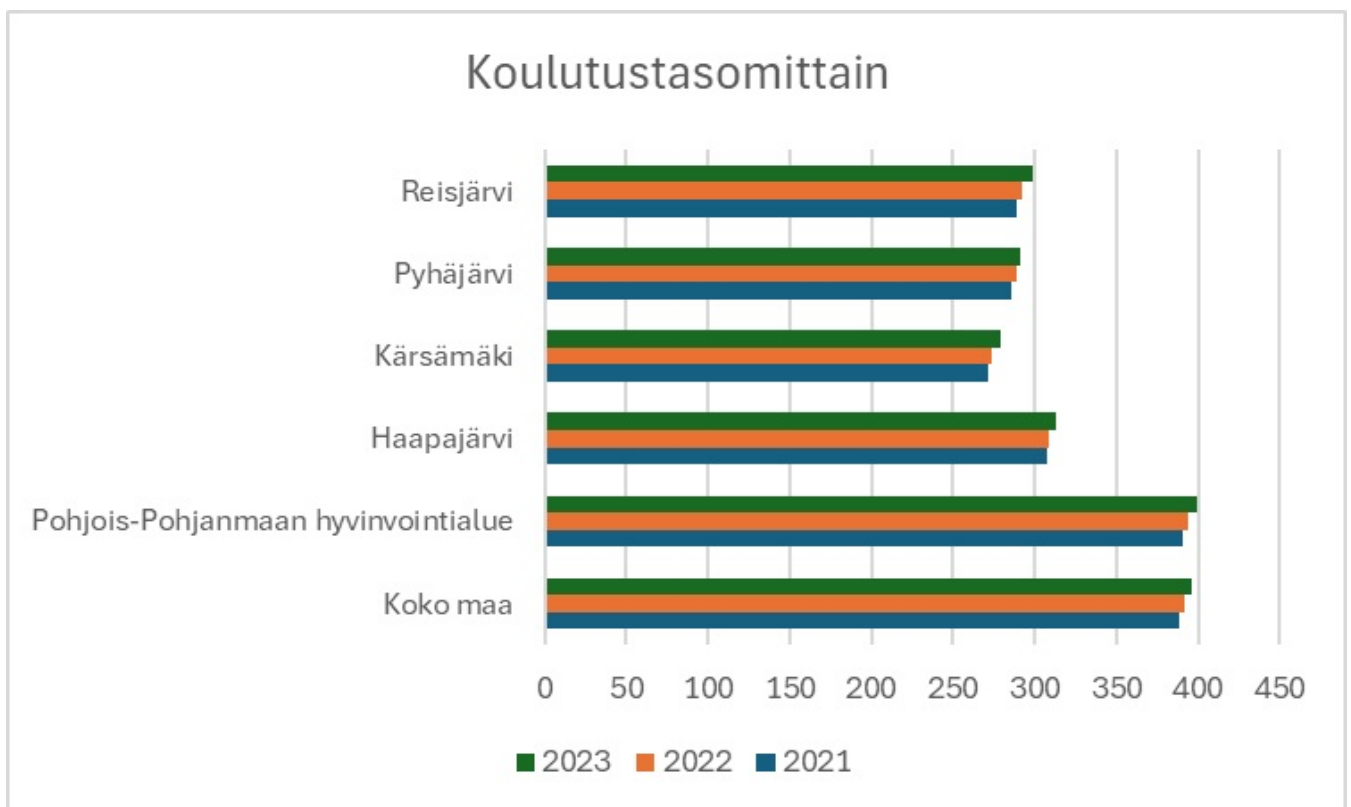
terveemmän Länsi-Suomen välillä näyttää siis edelleen olevan olemassa. Kuten alla olevasta kaaviosta on nähtävissä, Pyhäjärvi kuuluu sairastavuusindeksinsä perusteella huonoimpaan 10 prosenttiin koko Suomen mittakaavassa. (Tiedote THL:n sairastavuusindeksistä 26.4.2022, viitattu 25.1.2023.)

Päihdehuollon avopalveluiden asiakkuudet ovat pysyneet viime vuosina samalla tasolla. Edelleen vuonna 2023 asiakkuuksien määrä oli korkealla tasolla verrattuna Pohjois-Pohjanmaan muihin kuntiin. Tilastoihin vaikuttaa hyvinvointialueen myötä palveluiden uudelleen organisoituminen eli vuodesta 2023 alkaen päihdetyön ja alueellisten mielenterveyspalveluiden asiakkaat tilastoituu entistä selkeämmin. Yhteistyö alueellisten mielenterveyspalveluiden kanssa madaltaa kynnystä päihde- ja riippuvuuspalveluihin hakeutumiselle. Päihdetyöllä saavutetaan parhaiten tuloksia varhaisen puuttumisen kautta ja panostamalla perheiden hyvinvoinnin tukemiseen ja työkyvyn ylläpitämiseen. Korjaava päihdetyö tarkoittaa aina myös ennaltaehkäisevää työtä, jolla pyritään ehkäisemään päihteiden käytön tuottamien ongelmien kroonistuminen.

Pyhäjärvellä koulutustaso on nousemassa vähitellen. Oppivelvollisuusikä nousi 18 vuoteen syksyllä 2021, mikä osaltaan nostanee tulevaisuudessa nuorten koulutustasoa. Koulutustasomittain ilmaisee väestön koulutustason. Pyhäjärviset ovat opiskelleet keskimäärin 2,91 vuotta peruskoulun jälkeen. Koulutustaso Pyhäjärvellä on samaa luokkaa kuin vertailukunnissa (2,7–3,3 vuotta), mutta selvästi alhaisempi kuin Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa keskimäärin (3,9 vuotta). (Sotkanet, koulutustasomittain.)

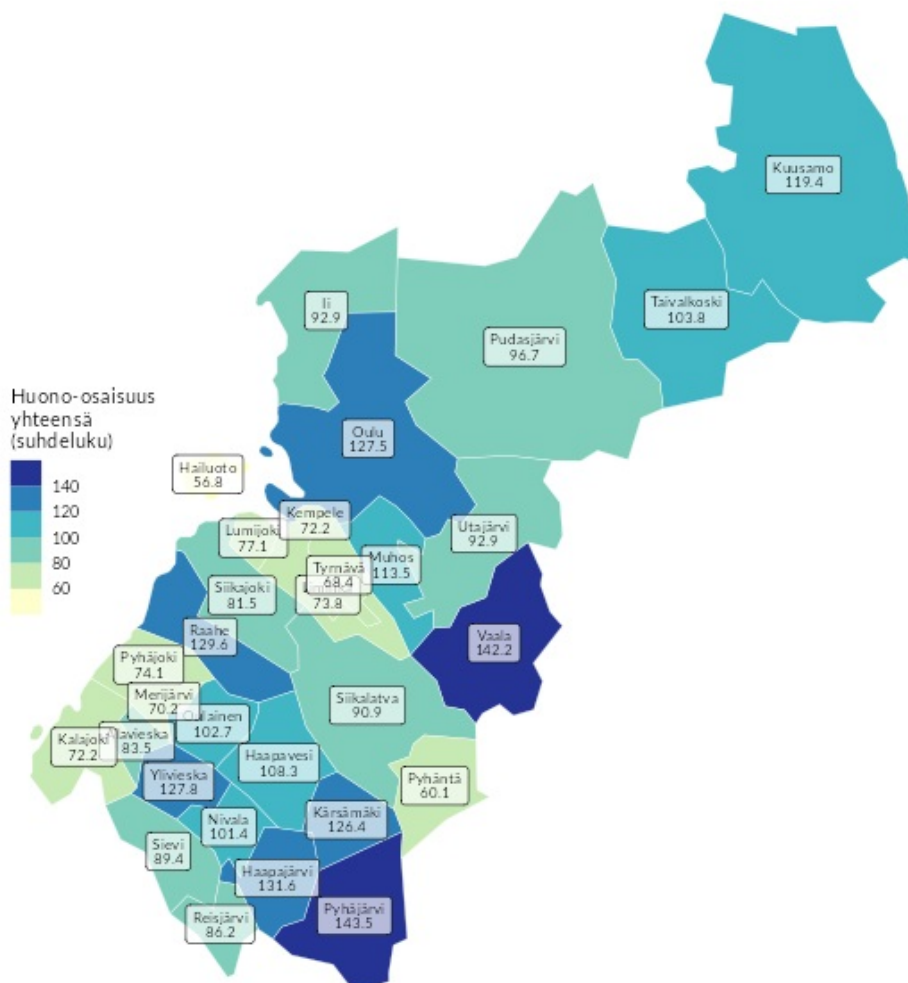
Huono-osaisuus Suomessa -palvelu on Diakonia-ammattikorkeakoulun kehittämä ja ylläpitämä karttasivusto, joka tuottaa eriteltyä tietoa huono-osaisuudesta. Karttasivusto tuottaa eriteltyä tietoa huono-osaisuudesta hyvinvointialueittain, seutukunnittain ja kunnittain sekä postinumeroalueittain.

Huono-osaisuutta määritellään inhimillisen, sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden kautta.

Huono-osaisuuden summamuuttuja kuvastaa huono-osaisuuden kaikkia ulottuvuuksia. Summamuuttuja on muodostettu kolmen huono-osaisuusmuuttujan (inhimillinen, sosiaalinen ja taloudellinen) keskiarvosta. Pyhjärven suhdeluku 143,5 on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella korkein luku.

Huono-osaisuus yhteensä

Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Pohjanmaan HVA tasolla hyvinvointialueet kuuluvat kunnat

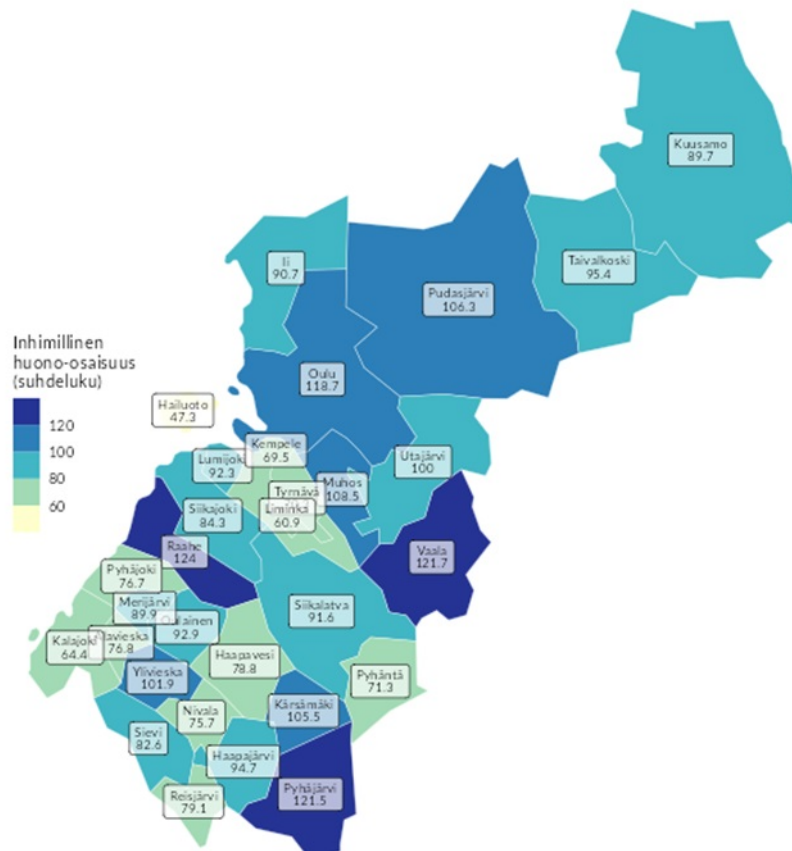
Huono-osaisuus Suomessa -karttasovellus (Diak)
Data: THL (perusdata) & Diak (mediaanisuhdeutus)
Tiedot haettu: 2024-04-22

Huono-osaisuusindikaattorit perustuvat Sotkanet-palvelusta löytyvään tilastotietoon. Indikaattorit ja muuttujat on muodostettu vuosien 2019–2021 tilastojen keskiarvosta vuosivaihtelun minimoimiseksi, ja suhteuttamalla arvo keskimmaiseen eli mediaanihyvinvointialueeseen/-seutukuntaan/-kuntaan vertailun helpottamiseksi. Mitä suurempi lukema on, sitä huonompi alueen tilanne on. Tuloksia tulkitessa täytyy muistaa, että kyse on alueiden tilanteesta suhteessa muihin alueisiin eikä absoluuttisista arvoista. Lisäksi on huomioitava, että esimerkiksi jonkin alueet runsaat terveydenhuollon tai sosiaalipalveluiden käynnit voivat kertoa palvelujen tarpeen lisäksi myös niiden tarjonnasta tai palvelurakenteesta.

Inhimillinen huono-osaisuuden summamuuttuja kuvastaa huono-osaisuuden yksilöllistä ulottuvuutta. Summamuuttuja on muodostettu kuntatasolla kuuden osamuuttujan keskiarvosta (koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, kunnan yleinen pienituloisuusaste, nuorisotyöttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat, toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat). Kaavio osoittaa, että Pyhäjärvellä on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen muihin kuntiin verrattuna huomattavan paljon inhimillistä huono-osaisuutta. Inhimillisen huono-osaisuuden suhdeluku on alueella kolmanneksi korkein.

Inhimillinen huono-osaisuus

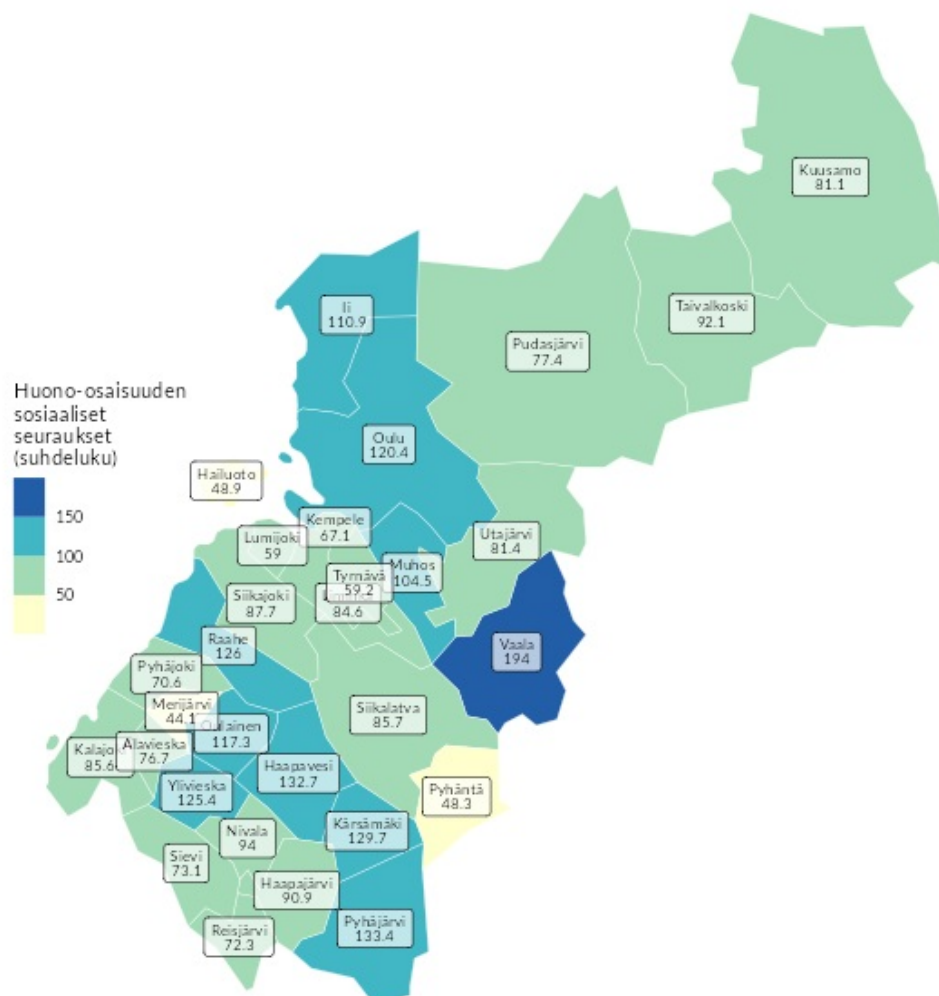
Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Pohjanmaan HVA tasolla hyvinvointialueet kuuluvat kunnat

Huono-osaisuuden sosiaalisten seurausten summamuuttuja kuvastaa huono-osaisuuden vaikutuksia yhteisölle eli sosiaalista ulottuvuutta. Summamuuttuja on muodostettu kuntatasolla neljän osamuuttujan keskiarvosta (0–17-vuotiaat lapset, joista on tehty lastensuojeluilmoitus, kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt, poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset). Pyhäjärvellä huono-osaisuuden sosiaalisten seurausten suhdeluku on toiseksi korkein koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Huono-osaisuuden sosiaaliset seuraukset

Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Pohjanmaan HVA tasolla hyvinvointialueet kuuluvat kunnat

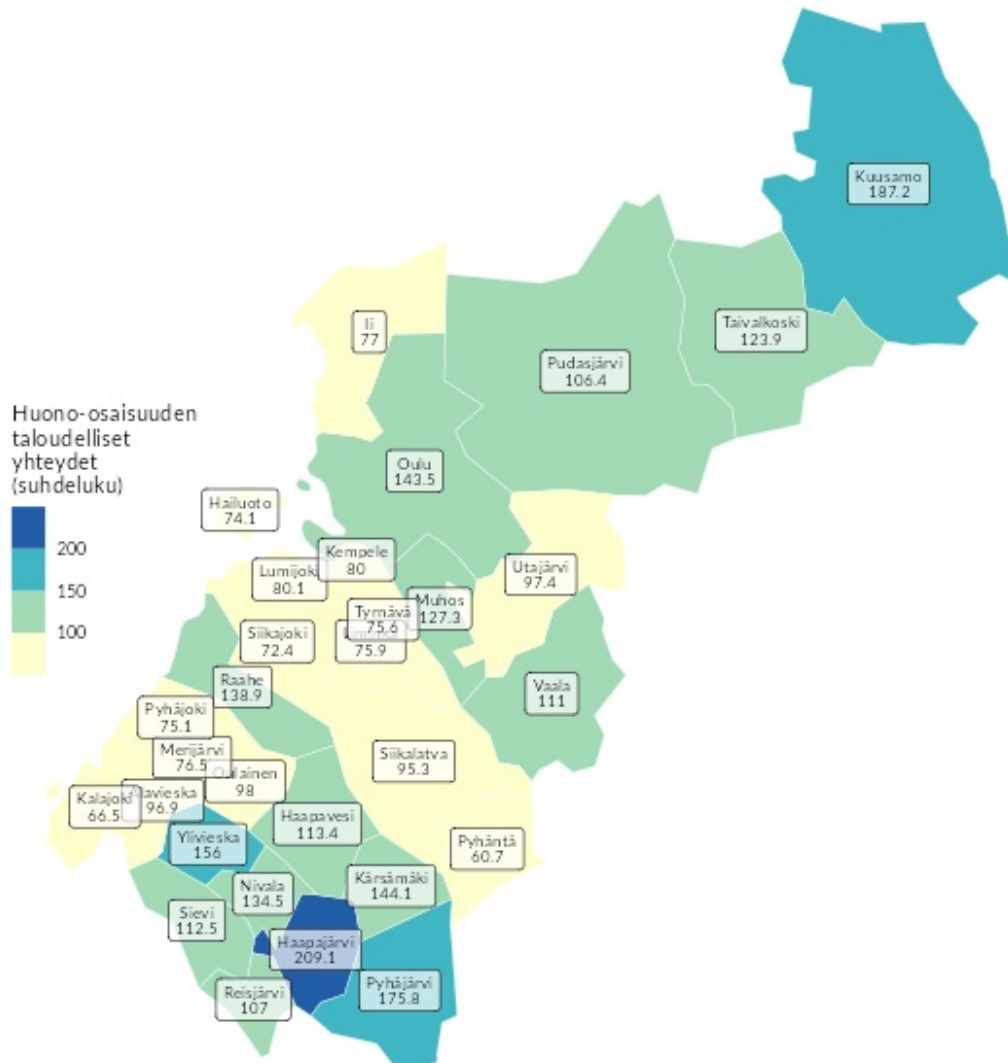

Huono-osaisuus Suomessa -karttasovellus (Diak)
 Data: THL (perusdata) & Diak (mediaanisuhdeutus)
 Tiedot haettu: 2024-04-22

Huono-osaisuuden taloudellisten yhteyksien summamuuttuja kuvastaa huono-osaisuuden taloudellisia vaikutuksia kuntataloudelle eli taloudellista ulottuvuutta. Summamuuttuja on muodostettu viiden osamuuttujan keskiarvosta (aikuisten mielenterveyden avohoitokäynnit, kunnan osarahoittama työmarkkinatuki, lastensuojelun laitos- ja perhehoidon nettokäyttökustannukset, päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat, täydentävä toimeentulotuki). Mitä suurempi lukema on, sitä huonompi kunnan tilanne on. Pyhäjärven suhdeluku on kolmanneksi korkein koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Suhdeluvun ollessa huomattavan korkea, voidaan todeta, että huono-osaisuudella on merkittäviä negatiivisia vaikutuksia Pyhäjärven kuntataloudelle.

Huono-osaisuuden taloudelliset yhteydet

Kuvassa näytetään alueeseen Pohjois-Pohjanmaan HVA tasolla hyvinvointialueet kuuluvat kunnat

Huono-osaisuus Suomessa -karttasovellus (Diak)
Data: THL (perusdata) & Diak (mediaanisuhteutus)
Tiedot haettu: 2024-04-22

Terveyden edistämisen aktiivisuutta seurataan kuntajohdossa, perusterveydenhuollossa, liikuntatoimessa, perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa sekä kulttuuritoimessa kansallisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. TEAviisarin pistemäärillä voidaan arvioida terveydenedistämiseksi, eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (Taulukko 5.).

Terveyden edistämisen aktiivisuus Pyhäjärvellä on kaikki sektorit huomioiden varsin hyvällä tasolla. Viimeisimmät päivitykset TEAviisarin tuloksiin on kevään ja syksyn 2023 aikana tehty kuntajohdon, perusopetuksen ja kulttuurin osalta.

TAULUKKO 5. TEAviisarin tuloksia. Lähde: TEAviisari, 12.3.2024			
TEAviisarin pisteet, KAIKKI SEKTORIT.			
	Pisteet UUSIMMAT		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
Kaikki sektorit	78	71	70
Kuntajohto	83	81	83
Perusopetus	72	63	64
Lukiokoulutus	66	63	65
Ammatillinen koulutus	-	70	64
Liikunta	84	79	72
Perusterveydenhuolto	-	68	70
Kulttuuri	80	75	71
TEAviisarin pisteet, KUNTAJOHTO			
	Pisteet 2023 (2021)		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
KUNTAJOHTO	83 (77)	81 (79)	83 (79)
Sitoutuminen	82 (80)	82 (79)	86 (80)
Johtaminen	100 (92)	84 (67)	86 (76)
Seuranta ja tarveanalyysi	100 (80)	90 (86)	90 (87)
Voimavarat	75 (88)	71 (85)	78 (78)
Osallisuus	58 (46)	81 (75)	77 (71)
TEAviisarin pisteet, PERUSOPETUS			
	Pisteet 2023 (2021)		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
PERUSOPETUS	72 (75)	63 (64)	64 (65)
Sitoutuminen	79 (96)	59 (61)	58 (59)
Johtaminen	96 (83)	75 (72)	77 (72)
Seuranta ja tarveanalyysi	74 (77)	66 (68)	63 (68)
Voimavarat	83 (78)	55 (52)	61 (60)
Yhteisen käytännöt	82 (81)	70 (77)	72 (78)
Osallisuus	45 (69)	56 (61)	60 (65)
Muut ydintoiminnot	48 (42)	58 (55)	57 (54)
TEAviisarin pisteet, LIIKUNTA			
	Pisteet 2022 (2020)		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
LIIKUNTA	84 (82)	79 (77)	72 (72)
Sitoutuminen	74 (62)	78 (72)	69 (62)
Johtaminen	83 (93)	76 (83)	72 (83)
Seuranta ja tarveanalyysi	86 (69)	71 (64)	65 (54)
Voimavarat	80 (83)	68 (70)	55 (63)
Osallisuus	100 (100)	95 (94)	95 (95)

Muut ydintoiminnot	80 (82)	84 (81)	75 (75)
TEAvisarin pisteet, PERUSTERVEYDENHUOLTO			
	Pisteet 2022 (2020)		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
PERUSTERVEYDENHUOLTO	- (82)	68 (62)	70 (63)
Sitoutuminen	- (75)	- (35)	- (33)
Johtaminen	- (92)	80 (87)	87 (82)
Seuranta ja tarveanalyysi	- (91)	43 (32)	50 (47)
Voimavarat	- (85)	65 (66)	66 (69)
Yhteiset käytännöt	- (77)	78 (63)	80 (62)
Osallisuus	- (67)	71 (64)	70 (69)
Muut ydintoiminnot	- (88)	70 (86)	66 (81)
TEAvisarin pisteet, KULTTUURI			
	Pisteet 2023 (2021)		
	Pyhäjärvi	Pohjois-Pohjanmaa	Koko maa
KULTTUURI	80 (71)	75 (69)	71 (66)
Sitoutuminen	91 (79)	62 (78)	66 (67)
Johtaminen	56 (68)	77 (73)	72 (78)
Seuranta ja tarveanalyysi	100 (60)	64 (53)	66 (51)
Voimavarat	76 (75)	73 (58)	65 (61)
Osallisuus	67 (87)	83 (67)	78 (69)
Muut ydintoiminnot	89 (58)	88 (84)	82 (69)

Kunnille ja hyvinvointialueille otettiin vuoden 2023 alusta käyttöön **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, eli HYTE-kerroin**. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista **prosessi-indikaattoreista** ja tuloksia kuvaavista **tulosindikaattoreista**. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Prosessi-indikaattorit (15 kpl) mittaavat nykytilannetta:

1. peruskoulut (4 yksittäistä indikaattoria)
2. liikunta (5 yksittäistä indikaattoria)
3. kuntajohto (5 yksittäistä indikaattoria)
4. kulttuuri (1 yksittäinen indikaattori)

Tulosindikaattorit (6 kpl) mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Tulosindikaattorit on valittu näiden periaatteiden mukaan:

- kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
- eri ikäryhmät ovat edustettuina
- jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen, mitataan tulosindikaattoreissa lähtökohtaisesti muutosta

- tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia näissä asioissa aikaan.

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. (Lähde: THL)

Taulukko 6. Pyhäjärvi, HYTE-kertoimen indikaattoreita. Lähde: THL, Sotkanet 1.12.2023.			
	2021	2022	2023
HYTE-kerroin, 0–100	71	68	75
HYTE-kerroin euroa/asukas	20,1	19,4	21,4
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	93	91	91
Tulosindikaattorit, skaalattu HYTE-indikaattori*. Lähde: THL, Sotkanet 1.12.2023.			
	2021	2022	2023
Tulosindikaattorien keskiarvo (HYTE-kerroin)	49	46	60
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi	18	18	76
Ylipaino	56	56	43
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat	66	60	51
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat	48	57	60
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat	37	69	66
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65vuotta täyttäneillä	70	14	61

*Skaalattu hyte-indikaattori ilmaisee kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen. Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu.

Pyhäjärven HYTE-kerroin vuonna 2023 on hieman korkeampi kuin vuosina 2021 ja 2022 ja tämä vaikuttaa suoraan myös valtionosuuden lisäosan määrään (euroa/asukas). Verrattaessa naapurikuntiin HYTE-kerroin on kuitenkin Pyhäjärvellä korkein, 75. Haapajärvellä vastaava luku on 59, Kärsämäellä 56 ja Reisjärvellä 58.

2 Pohjoispohjalaisen ihmisen hyvinvointi

Pyhäjärven kaupunki on sitoutunut Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimukseen (2019–2025), joka ilmaisee sopijaosapuolten halun edistää ja kehittää pohjoispohjalaisten hyvinvointia. Pohjois-Pohjanmaan yhteistä hyvinvointityötä ohjaavat arvot ovat ihmislähtöisyys, rohkeus ja luovuus sekä yhdenvertaisuus.

Hyvinvointisopimus on hyväksytty kaupunginhallituksessa 30.9.2019.

Kumppanuussopimus sisältää yhteisen hyvinvointikäsityksen:

Pohjoispohjalaisen ihmisen hyvinvointi

Minä, pohjoispohjalainen ihminen, voin hyvin silloin, kun koen eläväni hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma toimintani ja arjen valintani vaikuttavat omaan, läheisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

Toivon tulevani kuulluksi, nähdäkseni, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä enkä yksittäisten tarpeideni kautta.

POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittänyt 2021.

Lähde: POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittänyt 2021. Viite: Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus, hyväksytty khall. 30.9.2019. Pyhäjärven HYTE-työryhmä soveltaen.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnallinen hyvinvointifoorumi kokoaa vuosittain alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijat yhteiseen kehittämistilaisuuteen. Tavoitteena on välittää viimeisintä tutkittua tietoa ja hyviä käytäntöjä, lisätä yhteistyötä ja kumppanuutta sekä antaa tunnustusta onnistuneista toimintatavoista. Järjestyksessään 16. hyvinvointifoorumi järjestettiin marraskuussa 2023 Kempeleessä. Foorumin tema oli ”Muutos Nyt – Hyvinvointia kuntaan liikunnalla!”. Tilaisuuden alustajina olivat muun muassa liike ja liikunnallinen elämäntapa -yksikön sekä Suomi – toimintakykyinen maa ja kansa -konseptin johtaja Petri Keskitalo Olympiakomiteasta sekä UKK-instituutin johtaja Tommi Vasankari. Muut puheenvuorot käsittelivät muun muassa liikkuvia ohjelmia, kutsuntaikäisten hyvinvoinnin tilaa Pohjois-Pohjanmaalla, hyvinvoinnin strategista suunnittelua sekä kulttuurin ja liikunnan yhdistämistä.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde aloitti toimintansa vuoden alusta, mikä toi muutoksia palveluihin ja yhteistyöhön. Vuoden aikana on lähdetty rakentamaan uusia ja elvytetty entisiä toimintamalleja osana hyte-yhdyspintojen rakentamista. Pohteen ja kuntien yhteistyönä aloitettiin myös hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelman laatiminen.

3 Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

3.1 Lapset ja lapsiperheet

Pohjoispohjalaisen lapsen ja lapsiperheen hyvinvointi

Minä, pohjoispohjalainen ihminen, voin hyvin silloin, kun koen eläväni hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma toimintani ja arjen valintani vaikuttavat omaan, läheisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

Toivon tulevani kuulluksi, nähdäkseni, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä enkä yksittäisten tarpeideni kautta.

POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittynyt 2021.

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallisen ja tavoitteellisen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Tavoitteena on lisäksi varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen, turvallinen varhaiskasvatusympäristö sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki 2021/1183) ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. Varhaiskasvatuslain 4§ velvoittaa ottamaan huomioon lapsen edun ensisijaisuuden varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä.

Varhaiskasvatusmaksuja ei peritä pyhäjärvisiltä perheiltä. Vieraskuntalaisia laskutetaan lautakunnan päättämän päivätakson mukaisesti. Määräajat varhaiskasvatuspaikan järjestämiselle asettaa varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuspalvelua toteutetaan seuraavina kokonaisuuksina: päiväkotihoido, varhaiskasvatus vuoropäiväkodissa, perhepäivähoito, varhaiskasvatuksen aamu- ja iltapäivän kerhotoiminta eskarilaisille, lastenhoidontuet (kotihoito tuki ja kuntalisä, joustava ja osittainen hoitoraha). Pyhäjärvellä kuntalisän suuruus on 150 €/kk perheen nuorimmasta alle 3-vuotiaasta lapsesta.

Ryhmäperhepäiväkoti Hiisimuorin hoiva toimii Ruotasella, jossa on kaksi 8-paikkaista ryhmää ja Pyhäjärvellä on yksi kotona hoitava perhepäivähoitaja.

Työhyvinvoinnin tukena toteutuu työnohjaus koko varhaiskasvatuksen henkilökunnalle.

Varhaiskasvatusikäisiä lapsia oli vuoden 2023 lopulla 193. Lapset tulevat kuitenkin hoitoon yhä pienempinä, heti vanhempainpäivärahaikauden päätyttyä eli lapsen ollessa noin 9 kuukautta, mikä puolestaan vaikuttaa mitoituksen suunnitteluun merkittävästi. Lakisääteisessä mitoituksessa alle 3-vuotiaita voi olla ryhmässä enintään 12 lasta. Yhtä hoitajaa kohden hoidettavia saa olla enintään neljä.

Pyhjärven varhaiskasvatuksessa työskentelee kaksi kiertävää varhaiskasvatuksen sosionomia ja varhaiskasvatuksen kiertävä mentoriopettaja. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut ostetaan ulkopuoliselta palveluntuottajalta Vertikal Oy:ltä. Kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksessa nousevat 1.1.2030, johon nyt on jo kiinnitetty huomiota rekrytoinneissa.

Syksyllä 2023 on otettu käyttöön kokonaan uudistettu Pyhjärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, jossa on huomioitu kolmiportainen tuki 1.8.2022 voimaan astuneen lakimuutoksen velvoittamana.

Pyhjärven varhaiskasvatus tekee monipuolista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, jolla on pitkiä kantavia perinteitä. Esimerkiksi kirjaston henkilökunta käy pitämässä satuhetkiä varhaiskasvatusryhmille. Päiväkotimuskari toteutuu Jokilaakson musiikkiopiston toimesta maksuttomana kaksi kertaa kuukaudessa jokaisessa varhaiskasvatusryhmässä. Seurakunnan työntekijän käy ohjaamassa kuukausittain katsomuskasvatuksellisia tuokioita. Uskonnollisia tilaisuuksia ovat esimerkiksi joulu- ja kevähartaudet, joiden rinnalla on aina mahdollisuus osallistua samankaltaiseen uskonnottomaan vaihtoehtoiseen toimintaan. Yhteistyökumppaneista voidaan mainita myös Martat ja MTK. He ovat järjestäneet lapsille sadonkorjuuteemalla ohjelmaa kuluvana syksynä.

Pyhjärvellä on yksi alakoulu, jonka oppilaat on jaettu kahteen eri toimipisteeseen seuraavasti: 0.–4.-luokat ovat Ikosen kiinteistössä ja 5.–6. luokat Keskuskoulun yhteydessä. Molemmissa paikoissa on kaksi pienluokkaa. Koulun puolella oppilaiden hyvinvoinnista vastaavat kaikki koululla työskentelevät aikuiset, mutta erityisesti yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä on se, joka tavoitteellisesti tekee työtä hyvinvoinnin eteen koululla. Oppilaat taas pääsevät vaikuttamaan kouluyhteisöön oppilaskunnan kautta.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä kokoontuu alakoululla reilun kuukauden välein. Mukana ovat mm. rehtori, vararehtori, laaja-alaiset erityisopettajat, terveydenhoitajat, kuraattorit ja koulupsykologi. Ryhmän keskeinen tehtävä on kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen. Opiskeluhuoltoryhmässä käsiteltävät asiat muotoutuvat koulun tarpeiden mukaan. Teemoina voivat olla esim. kiusaaminen, oppituntien työrauha, mielenterveysongelmat, luvattomat poissaolot, koulussa esiintyvä väkivalta, näpistykset, perheväkivalta, päihteiden käyttö, oppilasryhmien ryhmäytyminen, koulun yleinen turvallisuus ja oppilashuollon toteutuminen. Ryhmä suunnittelee toimia ongelmien vähentämiseksi ja toimii opettajien tukena ongelmatilanteissa.

Alakoululla oppilaskunnat toimivat erikseen molemmissa yksiköissä. Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat. Oppilaskunnan hallitus on demokraattisesti valittu toimielin, joka edustaa kaikkia koulun oppilaita. Hallitus johtaa oppilaskunnan toimintaa, jonka toteuttamiseen otetaan kaikki mukaan. Kaikki oppilaat ovat oppilaskunnan ja kouluyhteisön tasavertaisia jäseniä, ja jokaisella on oikeus vaikuttaa omiin asioihinsa. Oppilaskunnan tukena toimii ohjaava opettaja (Ikosen koululla kaksi opettajaa/ yksikkö), joka huolehtii myös yhteydenpidosta muihin opettajiin ja rehtoriin. Oppilaskunta on tärkeä osa koulua, aivan kuten opettajat, rehtori ja muu koulun henkilökunta.

Oppilaskunnan kautta oppilaiden on mahdollista saada äänensä kuuluviin heitä koskeissa asioissa ja vaikuttaa kouluyhteisönsä kehittämiseen. Oppilaskunta edistää niin oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä kuin vuorovaikutusta ja yhteistyötä kaikkien kouluyhteisön jäsenten välillä. Oppilaskunta on oppilaille paikka harjaantua käyttämään neuvottelu- ja vaikuttamistaitoja elämää varten. Tärkeää on, ettei oppilaiden osallisuus jää vain näennäisdemokraattiseksi kuulemiseksi, vaan oppilaille on aidot vaikuttamismahdollisuudet koulussa tehtäviin päätöksiin. Jos

oppilaat huomaavat jonkin epäkohdan koulussa, yksittäinen oppilas voi oppilaskunnan kautta välittää viestiä eteenpäin rehtorille.

Oppilaskuntatoiminta on aktiivista ja oppilaat näkevät, että sillä on todellista vaikutusta. Ikosen alakoululla oppilaskunnat järjestävät yhteistä toimintaa ja yhteisiä tapahtumia sekä koko alakoululla että omassa yksikössään. Oppilaskunnat ovat järjestäneet mm. erilaisia tapahtumia (ystävänäpäivänä ja vapunaaton). 0.–4. luokkien puolella oppilaskunta ideoi 2023 ”joulukalenterin”, jossa joka päivälle oli joku pieni tehtävä, joka toi iloa ja sitä kautta hyvinvointia kaikille koulu- ja työpäivään.

Oppilaskunta järjesti myös 0.–4.-luokille Talentin. Talentissa ensiesityksen sai viiden hengen tyttöryhmän sanoittama ja säveltämä Lettu-laulu, jossa otettiin kantaa siihen, että hernekeittöpäivänä ei saada enää lettuja ensi syksynä. Rehtori videoi ja lähetti laulun keittiövastaavalle keskuskoululle ja pyysi jaettavaksi ”ylemmälle portaalle”.

Lukuvuonna 2023–2024 alakoululla on otettu vähitellen käyttöön hyvinvoinnin vuosikelloa. Hyvinvoinnin vuosikello on työkalu, joka ohjaa yhteisöllisen hyvinvointityön kokonaisuutta vuositason tasolla. Vuosikelloon sisältyvillä hyvän mielen tehtävillä ja toiminnoilla koko koulu harjoittelee kuukausittain vaihtuvien teemojen mukaisesti mielen hyvinvointiin, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja elämänhallintaan liittyviä taitoja. Joka kuukaudelle on oma teema: yhteisöllisyys, itsetuntemus, tunnetaidot, empatia, kaveritaidot ja ristiriitojen ratkaisu, media ja hyvinvointi, katse tulevaisuuteen, rentoutuminen ja rauhoittuminen, arjen selviytymistaidot ja arviointi.

Koululla on hyvinvointitiimi, johon kuuluu rehtoreiden lisäksi kouluvalmentaja, kuraattori ja kolme opettajaa. He kokoontuvat joka kuukausi ja koordinoivat seuraavan kuukauden teeman mukaista toimintaa. Luokanopettajalla on vastuu toiminnan toteuttamisesta. Tiimi on pyrkinyt valmistelemaan ja ideoimaan sellaista toimintaa, joka on helposti toteutettavissa eikä ole kenellekään ylivoimaista. Opettaja saa halutessaan konsultoida tiimin jäseniä ja erityisesti oppilashuollon työntekijöitä oppitukioiden suunnittelussa.

Syksyllä 2023 toteutettiin Ikosen koulun viidennellä luokalla valtakunnalliset MOVE!-mittaukset. MOVE! mittaa fyysistä toimintakykyä ja sen tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä kunnosta huolehtimiseen. Mittaukset tehdään vuosittain 5. ja 8. luokalla. Tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa.

Pyhäjärven viidesluokkalaisissa näkyi melko selvästi se, että pojat suoriutuivat testeistä heikommin kuin tytöt. Testissä on kuusi osiota. Viivajuoksussa tyttöjen suoritus oli vähän alle valtakunnan keskiarvon, poikien suoritus reilusti alle. Vauhdittomassa viisiloikassa tytöt olivat suunnilleen keskiarvossa, pojat vähän alle. Heitto-kiinniottoyhdistelmässä tytöt pääsivät keskiarvoon, pojat jäivät taas alle sen. Ylävartalon kohotuksessa molemmat suoriutuivat reilusti valtakunnan keskiarvoa huonommin, pojat vielä heikommin kuin tytöt. Punnerruksissa tytöt pääsivät yli keskiarvon, mutta pojat jäivät taas reilusti alle. Liikkuvuudessa sekä tytöt että pojat suoriutuivat pääsääntöisesti melko hyvin.

Kouluterveyskyselyn kautta saadaan monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi, ja sen toteuttaa Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Siihen vastaavat keväisin perusopetuksen 4.–5.-luokkalaiset ja 8.–9.-luokkalaiset sekä lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijat ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat. Kouluterveyskyselyn tulokset on käyty läpi hyte-työryhmässä ja tulosten pohjalta on lähdetty

tekemään koululaisten hyvinvointia tukevia toimenpiteitä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tuloksista on myös viestitty koteihin Wilman kautta sekä tiedottein.

Kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa alakouluikäisistä pitää koulunkäynnistä ja ovat tyytyväisiä elämäänsä. 76,4 prosenttia vastaajista pitää koulunkäynnistä. Suurin osa harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa. Myös suuri osa vastaajista koki, ettei heitä ole kiusattu lainkaan lukuvuoden aikana.

Internetin käyttöön liittyvät ongelmat nousivat esiin kyselyssä, esimerkiksi sellaisten lasten määrä on nousussa, jotka ovat tunteneet olonsa hermostuneeksi, kun eivät ole päässeet nettiin.

Alakouluikäisten osalta hälyttävää on, että vanhempien tai huoltajien taholta fyysistä tai henkistä väkivaltaa kokeneiden lasten määrä on kasvanut lähes 10 prosenttiyksikköä. Erilaisten tupakkatuotteiden ja alkoholin käyttö on kasvussa, ja esimerkiksi sähkötupakkakokeiluja tehdään jo alakoulussa.

Kouluterveyskyselyn tuloksia 4–5-luokkalaiset (% kaikista vastaajista)	Alue	2021	2023
Pitää koulunkäynnistä	Pyhäjärvi	87,7	76,4
	Pohjois-Pohjanmaa	77,9	72,8
	Koko maa	77,2	73,0
Kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä	Pyhäjärvi	52,0	50,5
	Pohjois-Pohjanmaa	42,5	44,1
	Koko maa	40,1	42,6
Liikkuu vähintään tunnin päivässä	Pyhäjärvi	50,5	38,1
	Pohjois-Pohjanmaa	47,0	46,1
	Koko maa	42,8	43,0
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Pyhäjärvi	89,4	83,0
	Pohjois-Pohjanmaa	86,4	86,6
	Koko maa	85,1	85,1
Tuntenut olonsa hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin	Pyhäjärvi	11,4	23,6
	Pohjois-Pohjanmaa	13,6	15,0
	Koko maa	15,9	16,3
Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran	Pyhäjärvi	0,9	5,7
	Pohjois-Pohjanmaa	3,6	5,2
	Koko maa	3,5	5,5
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	Pyhäjärvi	35,6	28,6
	Pohjois-Pohjanmaa	26,9	29,7
	Koko maa	27,3	29,7
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	Pyhäjärvi	46,2	57,1
	Pohjois-Pohjanmaa	35,3	35,0
	Koko maa	30,2	29,8
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa	Pyhäjärvi	87,6	87,7
	Pohjois-Pohjanmaa	87,5	89,1
	Koko maa	86,3	88,8
Ei ole kiusattu	Pyhäjärvi	76,2	84,0

koulussa lainkaan lukukauden aikana	Pohjois-Pohjanmaa	67,2	65,0
	Koko maa	64,3	63,1
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana	Pyhäjärvi	6,7	16,0
	Pohjois-Pohjanmaa	15,7	15,6
	Koko maa	15,1	15,8
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana	Pyhäjärvi	13,3	23,6
	Pohjois-Pohjanmaa	22,2	24,2
	Koko maa	25,5	27,7

Pyhäjärven kouluilla (perusopetus ja lukio) on ollut lukuvuoden 2023–2024 aikana OAJ:n rahoittama hanke, jonka tavoitteena on opettajien hyvinvointia vahvistamalla vaikuttaa koko työyhteisön hyvinvointiin. Ikosen koululla sisältöjä on käyty myös ohjaajien kanssa läpi.

Lukuvuonna 2023–2024 Salmen koululla aloitti erityisopetuksen pienryhmä. Lisäksi tuen tarpeeseen vastattiin kohdentamalla koulunkäynnintuen resursseja (laaja-alainen erityisopetus ja koulunkäynnin ohjaajat) tukea tarvitseville erityisen tuen oppilaille. Tarve laaja-alaiselle erityisopetukselle kasvaa ja lisäksi myös tehostetun tuen piirissä oleville oppilaille tulee tarjota erityisopetuksen resurssia.

Vuonna 2023 opiskeluhoitopalvelut siirtyivät osaksi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen palveluita. Koulun oppilashuoltopalvelut koostuivat koulupsykologin, koulukuraattorin ja kouluterveydenhoitajan palveluista. Vuonna 2023 koulukuraattoriresurssi väheni, mutta yhden kuraattorin työpanoksella pystyttiin kuitenkin vastaamaan lakisääteiseen mitoitukseen. Opiskeluhoitoloissa vastattiin osaltaan lasten ja nuorten ennaltaehkäisevään psykososiaalisen tuen tarpeeseen ja hoidettiin myös lieviä ja keskivaikeita mielenterveyden häiriöitä yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa. Muutoksen myötä koulukuraattorin palveluita ei ole enää saatavissa varhaiskasvatuksessa. Neljän kunnan yhteisenä hankkeena ollut koulupsykykaritoiminta muuttui kouluvalmentajatoiminnaksi syksyllä 2022. Hankkeen päättyä koulupalmentajatoiminta jatkui Pyhäjärven kaupungin järjestämänä syksystä 2023 alkaen yläkoululla sekä 5.- ja 6-luokkalaisille. Kouluvalmentajan työpanosta myydään myös Kärsämäelle ja Pyhäntälle.

Kouluterveyskyselyn mukaan 49,1 prosenttia yläkouluikäisistä vastaajista pitää koulukäynnistä ja 43,5 prosenttia kokee olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä. Yli puolet vastaajista, 60,9 %, on tyytyväisiä elämäänsä. Nuuskan käyttö on lisääntynyt yläkouluikäisten keskuudessa. Vuonna 2021 nuuskaa vastaajista käytti päivittäin 3,1 prosenttia ja vuonna 2023 määrä oli noussut 10,3 prosenttiin. Myös tupakka ja sähkösavuketta vähintään kerran käyttäneiden määrä on noussut vuodesta 2021. 22,4 prosenttia vastaajista tunsivat olonsa hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin. Internetin ja erityisesti sosiaalisen median aiheuttamat ongelmat ovat olleet valtakunnallinen trendi viime vuosina.

40,6 prosenttia vastaajista ei syö aamupalaa joka aamu ja 48,5 prosenttia nukkuu arkisin alle 8 tuntia. Suurinta osaa vastaajista (78,3 %) ei ole koulukiusattu lainkaan lukuvuoden aikana. Kaikilla vastaajista on jokin harrastus. Vastauksista selvisi myös, että nuorilla on huolta perheen koetusta taloudellisesta tilanteesta.

Kouluterveyskyselyn tuloksia 8–9-luokkalaiset (% kaikista vastaajista)	Alue	2021	2023
Pitää koulukäynnistä	Pyhäjärvi	59,3	49,1
	Pohjois-Pohjanmaa	57,1	48,7
	Koko maa	58,0	51,8
Kokee olevansa tärkeä osa koulu yhteisöä	Pyhäjärvi	36,1	43,5
	Pohjois-Pohjanmaa	40,4	38,6
	Koko maa	40,6	38,7
Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön	Pyhäjärvi	65,3	53,6
	Pohjois-Pohjanmaa	69,8	65,4
	Koko maa	68,4	64,4
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat	Pyhäjärvi	28,9	24,6
	Pohjois-Pohjanmaa	24,3	24,0
	Koko maa	24,3	25,4
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	Pyhäjärvi	29,5	48,5
	Pohjois-Pohjanmaa	37,9	36,5
	Koko maa	40,3	36,3
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Pyhäjärvi	68,8	60,9
	Pohjois-Pohjanmaa	69,4	65,6
	Koko maa	68,2	65,7
Tuntenut olonsa hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin	Pyhäjärvi	20,6	22,4
	Pohjois-Pohjanmaa	16,1	17,9
	Koko maa	18,6	19,6
Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran	Pyhäjärvi	36,5	44,1
	Pohjois-Pohjanmaa	38,2	40,7
	Koko maa	35,9	39,4
Nuuskaa päivittäin	Pyhäjärvi	3,1	10,3
	Pohjois-Pohjanmaa	4,2	5,4
	Koko maa	3,8	4,0
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	Pyhäjärvi	46,5	40,6
	Pohjois-Pohjanmaa	38,1	40,4
	Koko maa	41,8	42,1
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	Pyhäjärvi	54,5	55,1
	Pohjois-Pohjanmaa	38,5	36,0
	Koko maa	38,4	36,0
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa	Pyhäjärvi	93,8	100
	Pohjois-Pohjanmaa	96,9	96,0
	Koko maa	95,8	95,2
Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana	Pyhäjärvi	65,7	78,3
	Pohjois-Pohjanmaa	76,2	74,0
	Koko maa	75,2	71,4
Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai huonompi	Pyhäjärvi	29,5	42,0
	Pohjois-Pohjanmaa	26,1	32,0
	Koko maa	25,8	30,3

Kouluruokailulla tuettiin lasten ja nuorten terveyttä, kasvua ja kehitystä. Ruokalista on suunniteltu lasten- ja nuorten ruokasuosituksia noudattaen. Toiveruokapäivä toteutettiin kerran keväällä 2023. Yhteistyössä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön, oppilaan, huoltajan ja

kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovittiin tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

Kouluterveyskyselyn mukaan alakouluikäisistä suurin osa syö koululounaan kaikkina koulupäivinä. Yläkouluikäisistä vastaajista syö koululounaan päivittäin 69,1 prosenttia ja lukioikäisistä vastaajista 70,8 prosenttia.

Kouluruokailu (prosenttia kaikista vastaajista)	2021	2023
Syö pääruokaa kouluruoalla kaikkina koulupäivinä 4.–5. luokkalaiset	84,9	80,2
Ei syö koululounasta päivittäin 8.–9.-luokkalaiset	32,3	30,9
Ei syö koululounasta päivittäin lukio	18,4	29,2

Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärät ovat tippuneet huomattavasti uusien tulosidonnaisten asiakasmaksujen myötä. Perhetyöllä on pystytty hyvin vastaamaan perhetyön ja tukihenkilötyön palvelutarpeeseen. Ihmeelliset vuodet ryhmää ei ole toteutettu ohjaajan siirryttyä toisiin tehtäviin.

Perhekohtaamispaikka Aarnolan toiminnot pysyi vuonna 2023 ennallaan, Ryhmät löysivät hyvin kävijöitä. Vuodelle 2024 perhekohtaamispaikan toimintaan on tulossa muutoksia kaikille avointen ryhmien ja lapsiparkin päättymisen vuoksi.

Kasvatus- ja perheneuvonnan perustehtävän vahvistamista jatkettiin vuonna 2023, jolloin työ on keskittynyt vanhemmuuden tukemiseen, eroauttamiseen, lapsen kasvun ja kehityksen tukeen sekä asiantuntija-apuun. Palvelu kattaa kaikki perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Pyhäjärvellä saatiin kasvatus- ja perheneuvontaan rekrytoitua uusi sosiaalityöntekijä entisen siirryttyä muihin tehtäviin hyvinvointialueella. Sosiaalityöntekijän lisäksi käytössä on ollut seudullisesti työskentelevä sosiaaliohjaaja, jonka työpanos on keskittynyt kasvatus- ja perheneuvonnan kotiin vietävään palveluun. Lasten ja nuorten psykiatrisen sairaanhoitaja on keskittynyt psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten tukemiseen, jolloin kasvatus- ja perheneuvonnan palvelu on saanut keskittyä omiin sosiaalihuollon ydintehtäviinsä.

Lapsiperheiden sosiaalityöhön saatiin pätevä sosiaalityöntekijä maaliskuun 2023 lopussa ja hänen työpanoksensa jakaantuu seudullisesti myös muihin kuntiin. Sosiaalityöntekijä vastaa erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden asioista. Lapsiperheiden sosiaaliohjaukseen saatiin rekrytoitua uusi sosiaaliohjaaja maaliskuussa 2023 entisen siirryttyä hyvinvointialueella uusiin tehtäviin. Sosiaaliohjauksessa keskitytään kevyemmän tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden auttamiseen.

Vuotta 2023 sävyttivät hyvinvointialue Pohteen matalankynnyksen palveluiden ja toimintojen uudelleenjärjestelyt. Esimerkiksi Aarnolan kiinteistössä toiminut niin sanottu lapsiparkki lakkautettiin loppuvuodesta.

Samalla ryhdyttiin päivittämään kuntien ja hyvinvointialueen yhteistä perhekeskusmallia. Perhekeskustyö kytkeytyy yhteisövaikuttavuusmalliin, joka on valittu yhteiseksi ylisektoriseksi työskentelymalliksi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa koko Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Yhteisövaikuttavuusmallissa luodaan varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tueksi konkreettinen eri hallintorajat ylittävä

verkostotyön toimintamalli, jolla aikaansaadaan systeminen muutos palveluiden järjestämiseksi lapsen ja perheen ympärillä. Mukana kehitysympäristöjen, eli varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden, lisäksi ovat lasten, nuorten, perheiden sekä aikuisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä kolmas sektori.

Keskeistä yhteisövaikuttavuusmallissa on perheen muuttuneeseen elämäntilanteeseen reagoiminen varhaisessa vaiheessa, jotta tilanteet ja asiat eivät vaikeudu ja monimutkaistu.

Yhteisövaikuttavuusmallin mukaisen kehittämistyön tarkoituksena on luoda lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tueksi konkreettinen hallintorajat ylittävä verkostotyön toimintamalli, jolla aikaansaadaan systeminen muutos palveluiden järjestämiseksi lapsen ja perheen tueksi.

Yhteisövaikuttavuusmallissa hyödynnetään systeemiajattelua ihmisten ja yhteiskunnan kompleksisten ja monialaista yhteistyötä vaativien ongelmien ratkaisemiseksi.

Palvelujen järjestämisessä yhteisövaikuttavuusmallin toteuttaminen tarkoittaa, että hyvinvointialueen palvelut täytyy asemoida ja järjestää niin, että kaikki palvelut ovat kutsuttavissa mukaan neuvotteluihin. Toinen oleellinen asia yhteisövaikuttavuusmallin toteutuksessa on, että uudet tarvittavat ja käyttöön otettavat palvelut lapselle tai nuorelle ja hänen perheelleen liitetään osaksi jo käytössä olevaa palvelukokonaisuutta. Näin vältetään päällekkäiseltä työltä eri toimijoiden osalta. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella on tehty linjaus yhteisövaikuttavuusmallin hyödyntämisestä hyvinvointialueen, eri kuntien ja muiden toimijoiden yhteistyössä.

3.2 Nuoret

Pohjoispohjalaisen nuoren hyvinvointi

Minä, pohjoispohjalainen ihminen, voin hyvin silloin, kun koen eläväni hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma toimintani ja arjen valintani vaikuttavat omaan, läheiseni ja tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

Toivon tulevani kuulluksi, nähdäkseni, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä enkä yksittäisten tarpeideni kautta.

POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittänyt 2021.

Pyhäjärven lukio on ainoa Pyhäjärvellä toimiva toisen asteen oppilaitos. Vuonna 2023 9. luokan päättäneistä reilu 50 % jatkoi opintojaan lukiossa. 1.-3 vuosikurssin opiskelijat olivat oikeutettu maksuttomaan toisen asteen koulutukseen. Viimeisimmän kouluterveyskyselyn (2023) mukaan koulukiusaaminen määrä on laskeva lukiossa. Myös ryhmähenki on hyvä. Lukiolaisista jokaisella on harrastus, jota harrastetaan vähintään kerran viikossa. Erityisesti viikoittain liikuntaa harrastavien määrä on nousussa. Myös opiskeluhoollon ammattilaisille päästään hyvin ja apua saadaan

tehokkaasti. Erilaisten tupakkatuotteiden ja alkoholin käyttö on kasvussa. Myös luvattomien poissaolojen ja myöhästymisten määrä nousussa. Yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin kehittäminen on yksi lukion kehittämissuunnitelman painopisteistä. Seuraava kouluterveyskysely toteutetaan keväällä 2025.

Pohteen opiskeluhoito teki tiivistä yhteistyötä lukion kanssa auttaakseen opiskelijoiden asioiden järjestelyssä ja tukeakseen nuorten mahdollisimman itsenäistä selviytymistä. Näillä toimilla pystytään ehkäisemään syrjäytymistä ja mahdollistetaan jokaiselle nuorelle oman toiveen mukainen elämä. Vuonna 2023 opiskeluhoitoon resurssit säilyivät hyvinä Pyhäjärvellä.

Lukiassa kouluterveyskyselyn pohjalta kehittämiskohteiksi otettiin lukeminen, oppimistaidot ja yhteisöllisyys. Nämä valinnat tulevat näkymään lukion arjessa kevätlukukaudella 2024 ja voimallisemmin syksystä 2024 alkaen.

Kouluterveyskyselyn tuloksia lukio (% kaikista vastaajista)	Alue	2021	2023
Pitää koulukäynnistä	Pyhäjärvi	45,9	20,5
	Pohjois-Pohjanmaa	67,1	59,8
	Koko maa	65,9	62,2
Kokee olevansa tärkeä osa koulu yhteisöä	Pyhäjärvi	45,9	38,5
	Pohjois-Pohjanmaa	44,9	46,9
	Koko maa	44,8	49,3
Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön	Pyhäjärvi	81,6	57,9
	Pohjois-Pohjanmaa	74,5	73,0
	Koko maa	73,9	73,2
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat	Pyhäjärvi	13,2	20,5
	Pohjois-Pohjanmaa	17,0	16,8
	Koko maa	17,5	19,5
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	Pyhäjärvi	36,8	44,7
	Pohjois-Pohjanmaa	46,8	42,8
	Koko maa	47,9	42,9
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä	Pyhäjärvi	78,9	55,3
	Pohjois-Pohjanmaa	68,8	66,0
	Koko maa	68,4	66,9
Tuntenut olonsa hermostuneeksi, kun ei ole päässyt nettiin	Pyhäjärvi	0,0	15,8
	Pohjois-Pohjanmaa	12,6	14,1
	Koko maa	14,1	15,6
Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran	Pyhäjärvi	25,0	60,5
	Pohjois-Pohjanmaa	44,6	45,8
	Koko maa	43,2	43,4
Käyttää alkoholia viikoittain	Pyhäjärvi	0,0	17,9
	Pohjois-Pohjanmaa	4,1	2,6
	Koko maa	5,5	4,5
Ei syö aamupalaa joka arki aamu	Pyhäjärvi	26,3	43,6
	Pohjois-Pohjanmaa	32,4	32,3
	Koko maa	34,7	37,0
Hampaiden harjaus harvemmin kuin kahdesti päivässä	Pyhäjärvi	60,5	56,4
	Pohjois-Pohjanmaa	30,6	26,1
	Koko maa	31,0	26,4

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa	Pyhäjärvi	100	100
	Pohjois-Pohjanmaa	98,2	98,2
	Koko maa	98,0	97,5
Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana	Pyhäjärvi	86,8	87,2
	Pohjois-Pohjanmaa	90,7	92,9
	Koko maa	91,6	90,8
Luvattomia poissaoloja vähintään viikoittain	Pyhäjärvi	-	15,4
	Pohjois-Pohjanmaa	-	4,2
	Koko maa	-	4,3

Taulukko 7. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Lähde: Sotkanet.

Alue/Kunta	Vuosi				
	2018	2019	2020	2021	2022
Koko maa	7,9	7,5	7,3	7,9	8,3
Pohjois-Pohjanmaa	7,2	6,5	6,3	6,4	6,8
Pyhäjärvi	9,2	6,5	6,4	8,1	10,7
Haapajärvi	8,1	6,4	6,3	8,3	6,6
Kärsämäki	7,3	8,2	6,1	7,2	8,4
Reisjärvi	5,2	5,3	4,2	5,1	5,5

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden nuorten prosentuaalinen määrä on hieman nousussa. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen johtuu siitä, että nuori ei ole saanut opiskelupaikkaa tai toisen asteen opinnot ovat keskeytyneet. Pyhäjärven kaupungin organisoiman etsivän nuorisotyön kautta pyritään tavoittamaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia sekä muutoin erilaista apua ja tukea tarvitsevia nuoria. Vuosittain etsivässä nuorisotyössä työskennellään noin 40 nuoren kanssa.

Etsivä nuorisotyö ja Nuorten työpaja Polku työskentelivät koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten kanssa suunnitellen vaihtoehtoisia opintopolkuja, saadakseen keskeytyneet opinnot jatkumaan tai nuoret siirtymään kohti työelämää. Samoissa tiloissa toimii nuorten työpajan lisäksi myös Pohteen kuntouttava työtoiminta vuoden 2023 alusta lähtien. Sekä nuorten työpaja että kuntouttava työtoiminta toimivat yhteistyössä eri oppilaitosten kanssa usean eri alan opiskelijoiden näyttö- ja koulutussopimusympäristönä.

Taulukko 8. Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta. Lähde: Sotkanet.

Alue/Kunta	Vuosi					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koko maa	12,2	11,4	16,7	14,0	11,3	11,5
Pohjois-Pohjanmaa	15,8	14,9	19,6	16,0	13,9	15,2
Pyhäjärvi	14,4	18,5	24,2	18,7	12,3	14,3
Haapajärvi	12,1	10,4	13,9	7,9	8,0	11,7
Kärsämäki	13,3	13,3	19,6	14,0	11,4	13,8

Reisjärvi	8,5	9,0	12,8	9,2	6,0	9,7
-----------	-----	-----	------	-----	-----	-----

Nuorisotyöttömillä on käytössä samat TE-toimiston palvelut kuin muillakin työttömillä. Nuorten työllistämistä edistettiin vuonna 2023 tarjoamalla paikallisille nuorille kesätöitä kunnan omissa yksiköissä ja myöntämällä kesätyöseteleitä nuorten työllistämiseksi paikallisiin yrityksiin ja järjestöihin. Pitkäaikaistyöttömiä kannustettiin työkokeiluun ja useita palkattiin palkkatuella kaupungin eri yksiköihin.

Etsivä nuorisotyö ja Nuorten työpaja Polku työskentelivät koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten kanssa suunnitellen vaihtoehtoisia opintopolkuja, saadakseen keskeytyneet opinnot jatkumaan tai nuoret siirtymään kohti työelämää. Nuorten työpaja toimi eri oppilaitosten kanssa yhteistyössä. Nuorten työpajalla on ollut useita nuoria TET-jaksolla sekä kesätyössä.

3.3 Työkäiset

Pohjoispohjalaisen työkäisen hyvinvointi

Minä, pohjoispohjalainen ihminen, voin hyvin silloin, kun koen eläväni hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma toimintani ja arjen valintani vaikuttavat omaan, läheisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

Toivon tulevani kuulluksi, nähdyksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä enkä yksittäisten tarpeideni kautta.

POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittynyt 2021.

Taulukko 9. Pyhäjärven työlliset ja työttömät tilanne. Lähde: ELY-keskus, työllisyyskatsaus

Tilanne	Vuosi				
	2019	2020	2021	2022	2023
Työvoima	1979	1949	1900	1883	1843
Työllisten määrä	1752	1664	1674	1650	1608
Työttömät työnhakijat	227	285	226	233	235
Alle 25-vuotiaat työttömät	31	35	19	16	27
Työttömyysprosentti	13,3	14,1	10,8	11,1	12,4

Avoimet työpaikat	8	18	25	37	27
Työmarkkina tuen kuntaosuus, €	20,164	21,951	25,355		

Pyhäjärven työllisyyspalvelujen toiminta on Pyhäjärven kaupungin tarjoamaa maksutonta ohjaus ja neuvontapalvelua niin pyhäjärvisille työnhakijoille kuin lähialueen yrityksille ja yhdistyksille. Toiminnan tarkoituksena on löytää työnhakijoille sopivia palvelu- ja työllistymispolkuja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Pyhäjärven työllisyyspalvelut pyrkii auttamaan työttömäksi jääneitä henkilöitä mm. työpaikan löytämisessä, asiakkaalle sopivan työllistymistä edistävän palvelun saamisessa tai työ- ja toimintakyvyn selvittelyssä. Elokuussa 2018 aloittanut työllisyyskoordinaattori auttaa löytämään työkokeilu- ja palkkatukipaikan ja koordinoi kaupungin palkkatuki- ja velvoitetöyllistämistä. Työllisyyskoordinaattorin tehtäviin kuuluu myös Pyhäjärvisen myöntäminen, nuorten kesätyöllistäminen, verkostoyhteistyö ja toiminnan koordinointi, kotoutumiseen liittyvä työ sekä nuorten työpajan ohjaajana toimiminen. Työllisyyskoordinaattori on käynyt kertomassa esim. työkokeiluun, kesätyöhön ja palkkatukeen liittyvistä asioista paikallisille yrityksille ja yhdistyksille sekä tiedottanut some kanavillaan työllisyyteen liittyvistä asioista.

Pyhäjärven kaupunki, Ppky Selänne ja Kajaanin ammattikorkeakoulun syksyllä 2022 aloittama yhteistyö sairaanhoitajienkoulutuksessa Pyhäjärvellä jatkui vuonna 2023. Opinnoilla pyritään takaamaan ammattitaitoisen hoitohenkilökunnan saanti alueella. Koulutus järjestetään monimuoto-opintoina, jotka on mahdollista suorittaa työn ohessa. Koulutuspaikkoja on yhteensä 30, ja koulutus kestää 3,5 vuotta. Koulutuskuntayhtymä Jedu järjesti Pyhäjärvellä 29.11.2023-30.4.2024 matkailupalvelujen tuotteistamisen koulutuksen, joka on osa matkailualan perustutkintoa.

Nuorten työpajalla valmentautajat ovat saaneet tukea työn tai opiskelupaikan haussa sekä olemme tehneet opintokäyntejä oppilaitoksiin. Nuorten työpajan ohjaajat ovat olleet valmentautujan tukena suunnittelemassa tulevaisuutta työn tai opiskelun suhteen. Jokaiselle nuorelle tehdään oma yksilöllinen valmennussuunnitelma, jonka mukaan edetään. Nuorten työpajatoiminta on tavoitteellista toimintaa.

Nuorten työpajan toiminta-ajatuksena on kohderyhmän nuorten sijoittuminen opiskelemaan, työelämään tai johonkin muuhun palveluun. Valmentautujien sosiaalisuuden ja osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäisy ovat olleet tärkeässä roolissa. Nuorten työpajan monialaiset pajat (keittiö, kädentaito, pesula ja puhtaanapito, sekä ulkoalueiden kunnossapito) tarjoavat mahdollisuuden tutustua erilaisiin työtehtäviin. Vuonna 2023 Nuorten työpaja Polulla ja kuntouttavassa työtoiminnassa oli yhteensä 45 henkilöä.

Taulukko 10. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Lähde: Sotkanet, 26.4.2024.

Alue/Kunta	Vuosi					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koko maa	6,7	6,6	6,5	6,3	6,1	6,0
Pohjois-Pohjanmaa	8,7	8,5	8,4	8,1	7,8	7,7
Pyhäjärvi	15,5	15,1	15,2	14,6	13,5	14,1
Haapajärvi	12,0	12,0	11,4	11,4	10,4	10,9
Kärsämäki	12,7	13,1	12,5	11,8	11,7	11,3

Reisjärvi	12,4	12,4	12,2	11,8	11,1	10,2
-----------	------	------	------	------	------	------

Pyhäjärvellä työkyvyttömyyseläkettä vuonna 2023 sai 14,1 % 25–64-vuotiaista (2022, 13,5 %), joka oli vertailukuntia ja Pohjois-Pohjanmaata korkeampi. Koko maassa työkyvyttömyyseläkettä sai 6,0 % väestöstä. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeelle jääneiden osuus oli Pyhäjärvellä vuonna 2023 6,8 % (2022, 6,7 %), Pohjois-Pohjanmaalla 4,2 % (2022, 4,2 %) ja koko maassa 3,2 %. (2022, 3,3 %).

Vuonna 2023 kohdennettuja liikuntapalveluja tuottivat monet järjestöt, yritykset ja kaupunki kaikille ikäryhmille, myös työikäisille. Kaupunki työnantajana tarjoaa vuosittain määritellyllä euromäärällä Epassi etua työntekijän käyttöön, joita voi käyttää kulttuuriin ja liikuntaan.

Ennalta ehkäisevä päihdetyö kuuluu jokaiselle toimijalle hyvinvointityön kentällä. Monialainen ehkäisevän päihdetyön ryhmä kokoontui aktiivisesti vuoden aikana. Vuonna 2023 valmistui Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Vuonna 2023 Ehkäisevän päihdetyön viikolla järjestettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Tuulin konsertti kouluikäisille. Lisäksi ept-viikko näkyi kouluilla asiantuntijavierailujen ja välituntitoiminnan kautta. Lisäksi järjestettiin kaikille avoin Ehkäpä iltapalatilaisuus Lähimmäisen kammarilla. Tilaisuudessa oli mahdollisuus jututtaa työllisyyskoordinaattoria, etsivä nuorisotyöntekijää, diakonia sekä saada Muistiterve Pohjois-Suomi hankkeen jakamia aivoterveysreseptejä.

Taulukko 11. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä. Lähde: Sotkanet

Alue/Kunta	Vuosi				
	2019	2020	2021	2022	2023
Koko maa	2,7	2,8	2,7	2,5	2,4
Pohjois-Pohjanmaa	1,8	1,8	1,7	1,7	1,6
Pyhäjärvi	2,3	2,0	1,8	1,7	1,9
Haapajärvi	1,4	1,6	1,6	1,4	1,4
Kärsämäki	1,1	1,6	1,2	1,2	0,9
Reisjärvi	1,3	1,4	0,7	0,8	1,0

Perustoimeentulotuki on Kelan hoidettavana, mutta kunnat myöntävät täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen. Toimeentulotukea saavien määrä oli Pyhäjärvellä vuonna 2023 lähikuntiin verrattuna korkeahko, mutta koko maan tilanteeseen verrattuna kuitenkin kohtalaisen hyvä.

Pyhäjärvellä työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä on huomattavan korkea, mikä luonnollisesti lisää pienituloisuutta ja riskiä toimeentulotuen pitkäaikaiseen tarpeeseen. Edelleen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä ja panostamista etenkin ennaltaehkäiseviin palveluihin, jotta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä pysyisi kohtuullisena. Vuodesta 2014 lähtien työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on hiljalleen koko maassa laskenut, ja tämä laskeva trendi näkyy myös Pyhäjärvellä.

Mielenterveyspalveluissa toiminta toteutui suunnitellusti ja asiakkaiden tarvitsemaan apuun pystyttiin vastaamaan nopeasti. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien itsenäistä asumisen tueksi on mahdollista saada sosiaalihuoltolain mukaista tuettua asumista ja/tai päivätoimintaa. Pyhäjärvellä sijaitsee Pohteen mielenterveyskuntoutujien yhteisöllisen asumisen yksikkö Ryhmäkoti.

3.4 Ikäihmiset

Pohjoispohjalaisen ikäihmisen hyvinvointi

Minä, pohjoispohjalainen ihminen, voin hyvin silloin, kun koen eläväni hyvää arkea ja mielekästä elämää.

Hyvinvointiini vaikuttavat jokapäiväiset arjen tarpeeni, askareeni, yhteisöni ja ympäristöt, joissa elän ja toimin. Oma toimintani ja arjen valintani vaikuttavat omaan, läheisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointiin.

Toivon tulevani kuulluksi, nähdyksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi ihmisenä enkä yksittäisten tarpeideni kautta.

POPmaakunta ja Pohjois-Pohjanmaan liitto soveltaneet lähteestä Marika Kunnari 2017. POPsote päivittänyt 2021.

Vuonna 2023 65 vuotta täyttäneiden suhteellinen osuus pyhäjärvisistä oli 37,6 % ja vuoteen 2040 mennessä se tulee olemaan arviolta 41 %. Yli 85-vuotiaiden osuus väestöstä tulee nousemaan suhteellisesti vieläkin enemmän. Tällä hetkellä heidän osuutensa pyhäjärvisistä on 5,5 % ja vuoteen 2040 mennessä määrän arvioidaan olevan yli 9 % väestöstä. (Sotkanet, väestörakenne) Tämä vaikuttaa selkeästi ikäihmisten palvelujen tarpeisiin. Koska iäkkäiden suhteellinen osuus väestöstä kasvaa, tärkeässä asemassa on ennaltaehkäisevän ja osallistavan toiminnan järjestäminen.

Eläkettä saavien tulotaso on ollut maltillisessa nousussa. Pyhäjärvisien keskimääräinen kokonaiseläke oli vuoden 2023 lopussa 1659 euroa kuukaudessa. Pohjois-Pohjanmaan sama summa oli 1787 euroa ja koko maan tasolla 1934 euroa. (Sotkanet, keskimääräiset kokonaiseläkkeet) Pyhäjärvellä ei ole käytettävissä kokemustietoa, miten ikäihmiset kokevat tulojensa riittävän tarpeellisiin menoihin.

Ppky Selänteelle laadittiin Vanhuspalveluiden suunnitelma vuosille 2022–2025 yhteistyössä kuntien vanhusneuvostojen kanssa. Siinä painopisteenä oli ennaltaehkäisevä ja kuntouttava toiminta sekä Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tavoite, että ikääntyvät ihmiset voisivat elää turvallisen, mielekkään ja kokonaisen elämän omassa kodissaan. Vanhuspalvelusuunnitelman mukaisia seurantaindikaattoreita avataan vuosittain.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa vuoden 2023 alussa ja hyvinvointialueen järjestämissuunnitelmassa on asetettu tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistamiselle vuosille 2023–2024.

Ikäihmisten palveluiden päätavoitteena on se, että ikäihminen pystyy elämään ja asumaan kotona mahdollisimman toimintakykyisenä ja turvallisessa ympäristössä pitkään ja hän pystyy ylläpitämään mahdollisimman itsenäisesti terveyttään, hyvinvointiaan ja mielekästä elämää.

Tavoitteena on myös turvallisen kotona asumisen tukeminen ja arjessa pärjääminen sairaanhoidollisella ja lääketieteellisellä tuella sekä toimintakyvyn edistäminen kuntouttavain keinoin:

-toteutetaan kotiin annettavat arviointi- ja kuntoutusjaksot ennen säännöllisiä palveluita

-lisätään hyvinvointiteknologian käyttöä

-vahvistetaan kotiin annettavia palveluita mm. etälääkärikeskus.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämissuunnitelmassa korostetaan tavoitetta lisätä ja tehostaa kotona asumista tukevia palveluja. Pohteen kehittämishankkeista Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hankkeessa on kehitetty yhtenäisiä ikäihmisten palveluja koko hyvinvointialueella. Arvioivan ja kuntoutuksellisen työotteen taustalla on Pohteen yhteinen Voimavaroja tukevan hoitotyön toimintamalli. Henkilöstön osaamista täydennetään tarpeen mukaisilla täydennyskoulutuksilla, esimerkiksi kinestetiiikka- ja RAI-koulutuksilla.

Kaikki asiakkaat kotihoitoon tulevat keskitetysti palveluohjauksen kautta. Ikäihmisten asiakasohjauksesta saa ohjausta ja neuvontaa kaikkiin iäkkäiden palveluihin liittyen. Ennen palvelujen aloittamista henkilölle tehdään palvelutarpeen arviointi kotikäynnillä yhdessä asiakkaan ja läheisten kanssa ja suunnitellaan henkilön toimintakykyä tukevia toimintoja ja / tai palveluja. Kuntalaisille järjestettiin myös matalan kynnyksen palvelupiste, jossa sai ohjausta ja neuvontaa ikäihmisten palveluista.

Kotikuntoutustiimi toimesta asiakkaille järjestetään kuntoutusjaksoja sellaisissa tapauksissa, kun tarvitaan arviointia kotihoidon tai ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeesta. Kuntoutusjaksot pyritään aina järjestämään ensisijaisesti asiakkaan kotona, mutta tarpeen mukaan kuntoutusta järjestetään myös kuntoutusyksikössä. Arvioiva kuntoutusjakso kotona tai kuntoutusyksikössä toimii osana palvelutarpeen arviointia, joka tehdään moniammatillisessa tiimissä. Asiakkaan moniammatilliseen arviointiin osallistuvat kuntoutusjaksolla työskentelevät ammattilaiset.

Palvelupisteissä oli myös aihealueittain asiantuntijoita kertomassa muisti-, kuntoutus-, omaishoitaja-, seniorineuvola- sekä sosiaalitoimen puolen asioista. Matalan kynnyksen palvelupiste sijaitsi alkuvuonna 2022 Nuokkarin tiloissa ja syksystä alkaen Virkkulakodin ryhmätilassa kerran viikossa. Matalan kynnyksen palvelupisteenä toimii Pohteen Ikäihmisten asiakasohjaus, Aino-neuvonta.

Ikäihmisten kotihoidon tarve on ollut kasvava, mutta nyt asiakkaiden määrä tasaantui. Kotihoidon asiakkaat olivat kuitenkin enemmän apua tarvitsevia. Kotihoitoa tuotettiin lähipalveluna hoitajan käynteinä ja yhä lisääntyvästi myös etäkäynteinä. Kotihoitoa toteutettiin vuonna 2023 Pohteen omana toimintana. Etäkäyntiasiakkaita oli Pyhäjärvellä 20 ja etälaitteiden avulla pystyttiin tuomaan myös kuntouttavia palveluita sekä ryhmätoimintoja asiakkaille kotiin. Pyhäjärvellä kymmenellä asiakkaalla oli käytössä lääkeautomaatti, jossa on videoyhteys lääkehoidon turvallisuutta takaamassa.

Kotihoidossa toimii oma fysioterapeutti, joka pystyi reagoimaan heti kotihoidon asiakkaiden kuntouttaviin tarpeisiin myös ennaltaehkäisevästi. Kotihoidossa oli oma lääkäri. Pyhäjärvellä säännöllisen kotihoidon asiakkaita oli vuoden 2023 lopussa 133 henkilöä ja tilapäisiä kotihoidon asiakkaita 30. Näistä yli 75-vuotiaita oli 100 henkilöä. Hyvinvointialueen tavoitteena on, että kotona

asuu 94 % yli 75-vuotiaista. Säännöllisen kotihoidon tavoitepeittävyys (+75-v.) on 13 %. Viime vuosina kotona asuvien määrä Pyhäjärvellä on laskenut. Tarve erilaiselle välimuotoiselle asumispalvelulle on ilmeinen. Kesällä 2022 valmistunut Virkkulakodin yhteisöllinen asuminen vastaa osaltaan tähän tarpeeseen. Toimintaa talossa kehitetään yhdessä kotihoidon kanssa yhteisöllisen tuetun asumisen toiminnaksi. Pohteella kerätään RAI-järjestelmän avulla tietoa asiakkaiden toimintakyvystä ja hoidon tarpeesta. RAI-arviointia käytetään myös päätöksenteon tukena. Kotihoidossa oli oma lääkäri.

Taulukko 12. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65-vuotta täyttäneillä / 10.000 vastaavan ikäistä. Lähde: Sotkanet, 17.5.2023

Alue/Kunta	Vuosi					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Koko maa	375,6	379,5	365,7	360,6	347,3	332,3
Pohjois-Pohjanmaa	442,2	442,3	445,1	413,4	373,0	380,3
Pyhäjärvi	826,5	608,7	270,5	569,7	547,2	480,7
Haapajärvi	576,1	607,3	773,7	498,4	585,4	451,7
Kärsämäki	420,3	1103,2	855,5	301,0	471,4	389,5
Reisjärvi	1086,8	696,4	573,0	386,4	747,3	369,6

Ikääntyneiden ihmisten kaatumisia voidaan ehkäistä poistamalla ympäristöön liittyviä vaaranpaikkoja esimerkiksi huolehtimalla asianmukaisesta hiekoittamisesta sekä tarjoamalla mahdollisuuksia lihaskunnan harjoittamiseen (liikkumisryhmät, liikuntaneuvonta), toimintakyvyn ylläpitämiseen (ulkoilureitit, fyysinen ympäristö ja muistineuvonta) sekä sopivaan ja riittävään ravintoon (ravitsemus- ja ruokapalvelut).

3.5 Vapaa-aikapalvelut hyvinvointia ja terveyttä edistävänä toimijana

Liikuntapalvelut

Pyhäjärven kaupunki tukee alle 18-vuotiaiden (sekä toisen asteen opiskelijoiden) lasten ja nuorten liikunnallista elämäntapaa mahdollistamalla maksuttoman harrastamisen liikuntaryhmissä ja tapahtumissa. Vuonna 2023 tarjolla oli yhteensä kahdeksan lapsille/nuorille suunnattua harrasteryhmää, joissa harrasti viikossa keskimäärin 105 lasta/nuorta. Vuonna 2023 Harrastamisen Suomen mallin hankerahoituksella toteutettiin lisäksi yhteensä 21 lasten ja nuorten vapaa-ajankerhoa. Hankeryhmissä liikkui syksyn aikana viikoittain yhteensä 100–120 peruskoulun oppilasta (1.–9.-luokka). Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminta pyritään juurruttamaan osaksi kaupungin vapaa-ajan palveluita. Pyhäjärven kaupunki tukee liikuntaseuroja, järjestöjä sekä lapsiperheitä tarjoamalla alle 18-vuotiaille maksuttomat liikuntatilat. Pyhäjärven liikuntapalvelut jakaa vuosittain 20.000 euroa toiminta-avustusta ja junioritukea paikkakunnan rekisteröityneille liikuntaseuroille ja järjestöille. Avustuksesta 2.500 suunnataan suoraan juniorityöhön.

Uimahallissa lapsille ja nuorille on omat maksuttomat uinti- ja kuntosalivuorot kaksi kertaa viikossa. Lasten ja nuorten maksuttomilla uintivuoroilla tilastoitiin vuonna 2023 yhteensä 2171 käyntikertaa = 25/krt. Nuorten kuntosalivuoroilla tilastoitiin puolestaan yhteensä 978 käyntikertaa = 12/krt. Pyhäjärvi on mukana varusmiesikäisten nuorten aikalais -palvelussa, jonka puitteissa

maksutonta kuntosalietua käytettiin yhteensä 184 kertaa vuodessa. Pyhäjärvellä tuetaan nuorten tavoitteellista kunnon kohotusta Trainero-sovelluksen avulla. Käyttäjilleen maksuttomalla sovelluksella pystytään luomaan nuorille omat henkilökohtaiset kuntoiluohjelmat.

Liikuntapalvelut järjestävät aikuisille ryhmäliikuntaa yhteensä noin kahdeksassa ohjausryhmässä. Käytössämme on kausimaksu 40,00 €, joka sisältää kaikki tarjoamamme ryhmäliikuntatunnit. Toisen asteen opiskelijat liikkuvat ryhmissämme maksutta. Vuonna 2023 aikuisten ryhmissä liikkui viikossa keskimäärin 250 kuntalaista/vko.

Pyhäjärven ikäihmiset liikkuvat voimassa olevalla liikuntapassilla. Liikuntapassi on suunnattu 65-vuotta täyttäneille kuntalaisille ja siihen sisältyy rajaton uimahallin ja kuntosalin käyttö sekä liikuntapalveluiden ohjausryhmät hintaan 35 €/6 kk. Liikunta-passin voi saada erillisellä hakemuksella myös alle 65-vuotias, jolla on vanhuuseläke, työ- tai osatyökyvyttömyyseläke, työuraeläke tai työeläkekuntoutus. Ikäihmisille on tarjolla kolme eriytettyä ryhmäliikuntatuntia, mutta he ovat tervetulleita myös työikäisten ohjausryhmiin. Liikuntapassia käytti vuonna 2023 yhteensä 304 asiakasta. Käyttökertoja liikuntapassille kertyi 8492 kpl = 24 krt/pvä.

Uimahallissamme on käytössä erityisuintikortti, joka oikeuttaa pyhäjärviset pitkäaikaissairaat ja erityisryhmät maksuttomaan uintietuun. Erityisuintikortteja myönnettiin vuoden 2023 aikana yhteensä 46 kpl. Käyttökertoja erityisuintikortille kertyi vuoden aikana yhteensä 3855 kpl. Erityisuintikortin ja liikuntapassin käyttö on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina.

Pyhäjärven kaupungilla on monipuolinen liikuntapaikkaverkosto, joka palvelee sekä kesä- että talviaktiiviteettien harrastajia. Käyttäjämääriltään suosituimpia ovat uimahalli, keskuskoulun ja Ikosen koulun liikuntasalit, kuntosali, monitoimihalli, pesäpallokenttä, frisbeegolf-radat Lossinrannassa ja Honkavuorella, tennishalli, Pohdin skeittiparkki sekä laajat latuverkostot Pellikassa, Ruotasella ja Honkavuorella. Honkavuoren ensilumenlatu palvelee kuntalaisia myös vähälumisina talvina.

Liikuntaneuvonta on ollut tauolla toimitilaongelmien takia. Palvelu käynnistetään kaupungin omana palveluna keväällä 2024. Liikunta- ja elintapaohjaukseen saavutaan sähköisen ajanvarauksen kautta ja se on suunnattu kaikille Pyhäjärven kuntalaisille. Etusijalla ovat asiakkaat, joilla on suurentunut riski sairastua/ovat jo sairastuneet kansantauteihin, kuten sydän- ja verisuonisairaudet, Diabetes, astma ja allergia, krooniset keuhkosairaudet, syöpäsairaudet, muistisairaudet, tuki- ja liikuntaelämistön sairaudet sekä mielenterveyden ongelmat.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluilla on käytössään oma harraste/nuorisotila (Nuokkari), jossa järjestetään avoimia nuorten iltoja, ohjattuja ryhmiä sekä erilaisia tapahtumia. Yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille suunnattua tilatoimintaa on harjoitettu tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin. Perjantai-iltaisin tilat ovat olleet avoinna pidempään, jolloin toiminnan ohjausta on toteutettu yhteistyössä Pyhäjärven Seurakunnan kanssa. Nuorisopalvelut ovat ohjanneet myös Harrastamisen Suomen mallin kerhoa (Vikusten nuokkari), johon on osallistunut viikoittain noin 25 alakoululaista lasta. Nuokkarilla vieraili vuoden aikana yhteensä 2461 lasta/nuorta = 20 kävijää/pvä. Teemailtoja (Lan-tapahtuma, yönuokkari, yökahvila, kesäpiknik, halloween, tyttöjen ilta) on järjestetty säännöllisesti pitkin vuotta. Teemaillat keräsivät vuoden aikana yhteensä 228 kävijää. Nuorisopalvelujen tilat ovat olleet maksutta myös järjestöjen ja yhdistysten käytössä, erikseen sovittaessa. Varauksalenteri on nähtävillä kaupungin internet -sivuilla.

Nuorisopalvelut ovat toteuttaneet koulunuorisotyötä yhteistyössä ala- ja yläkoulun kanssa. Nuorisohjaaja on vierailut Salmen koululla lähes päivittäin järjestäen mm. erilaista välituntiohjelmia. Tämän lisäksi nuorisopalvelut ovat olleet mukana toteuttamassa syksyisin koululuokkien ryhmätyksiä ja ehkäisevän päihdetyön teemaviikon tapahtumia. Keväisin ohjelmassa ovat olleet 6.-luokkalaisten leirikoulu sekä Ysien päivä. Jalkautuvaa nuorisotyötä on tehty normaalisti koulujen päätyttyä keväällä.

Nuorisopalvelut ovat olleet mukana järjestämässä erilaisia tapahtumia, retkiä ja leirejä yhteistyössä vapaa-aikasektorin sekä järjestöjen kanssa. Näistä mainittavimpana Tuulin keikka -tapahtuma ehkäisevän päihdetyön viikolla, joka keräsi keskuskoululle yli 200 osallistujaa. Lasten ja nuorten leireille osallistui yhteensä 106 lasta/nuorta. Retket ja matkat olivat suosittuja ja niitä järjestettiin yhteensä 5 kpl. Kohteina olivat ostoskeskukset ja huvipuistot. Retkille osallistui yhteensä 206 nuorta. Nuorisopalvelut vastasivat myös lasten ja nuorten kulttuuriviikkojen organisoinnista. Teemaviikkojen tapahtumissa puuhasteli yhteensä noin 900 lasta/nuorta.

Nuorisopalvelut ovat olleet aktiivisesti mukana nuorten asioita käsittelevissä työryhmissä. Näistä mainittavimpia ovat Pohjois-Pohjanmaan aluehallintoviraston nuorisotoimen verkosto, paikallinen nuorten ohjaus- ja palveluverkosto sekä ehkäisevän päihdetyön työryhmä.

Nuorisopalveluiden alla toimii oma nuorten vaikuttajaryhmä, joka koostuu 13–18-vuotiasta pyhäjärvisistä nuorista. Vaikuttajaryhmän tehtävänä on tuoda nuorten ääntä kuuluviin heitä koskevissa asioissa ja olla mukana myös päätöksenteossa. Nuorten vaikuttajaryhmästä on jäsen edustettuna mm. kihutoimikunnassa, perinnetoimikunnassa, kaupungin valtuustossa sekä osallisuuden tiekartta -työpajassa. Tämän lisäksi vaikuttajaryhmän jäsenet liitettiin Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton jäseniksi vuonna 2023.

Nuorten vaikuttajaryhmä osallistui vuonna 2023 eri tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen (mm. ystävänäpäiväilta kirjastolla, Kihupäivät). Ryhmä osallistui myös Tuulin konsertin toteutukseen ehkäisevän päihdetyön viikolla.

Nuorisopalvelut on tarjonnut etsivän nuorisotyöntekijän palveluita vuodesta 2008 alkaen. Vuonna 2023 yhteydenottopyyntö tuli 43 nuorelta, joista etsivä nuorisotyöntekijä tavoitti 40 (20 naista ja 20 miestä). Suurin osa tukea tarvitsevista nuorista oli iältään 18–20-vuotiaita. Tukea annettiin mm. kouluttautumiseen, työllistymiseen sekä hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyen. Etsivä nuorisotyöntekijä on tehnyt tiivistä yhteistyötä koulujen oppilashuollon, Pohteen mielenterveys- ja päihdetyön, työllisyyskoordinaattorin sekä nuorten työpaja Polun kanssa tavoittaakseen asiakkaansa. Etsivä nuorisotyöntekijä on jalkautunut mukaan koulujen päättäjäsilloitteen sekä osallistunut tarpeen mukaan tehostetun nuorisotyön kriisitoimintaan (1 tehostetun nuorisotyön tapahtuma vuonna 2023).

Kulttuuripalvelut tuotti kaupunkilaisille monipuolisesti maksuttomia tapahtumia sekä tuki yhdistyksiä, taiteentekijöitä ja ryhmittymiä kulttuuritapahtumien järjestämisessä. Kulttuuripalvelujen vuosikellossa merkittävimpiä kokonaisuuksia olivat Lasten Kulttuuriviikot, Kihupäivät, Euroopan Kulttuuriympäristöpäivien, Vanhustenviikon sekä Ennalta ehkäisevän päihdetyön viikon monipuoliset ja eri ikäryhmille suunnatut tapahtumat.

Kulttuuripalvelut tuotti esittävän taiteen tilaisuuksia myös kouluilla, ikäihmisten ja vammaisten päivätoiminnassa sekä hoitokodeissa. Paikkakunnan runsaan kansainvälisen väestön kotoutumiseksi ja osallistamiseksi kulttuuripalveluiden piiriin järjestettiin heille pikkujoulutilaisuus.

Kulttuuripalvelut toimivat vahvassa yhteistyössä paikallisten järjestöjen, yhteisöjen sekä alueellisten ja maakunnallisten verkostojen kanssa. Verkostoituminen ja järjestöyhteistyö vapaaehtoistoimijoiden kanssa mahdollistaa monipuolisen kulttuuritarjonnan erilaisten tapahtumien muodossa.

Pyhäjärven kaupunki osallistuu Kalajoen kaupungin hallinnoimaan Kulttuurimatkailusta hyvinvointia -hankkeeseen (1.4.2022 – 30.9.2024). Pyhäjärvellä järjestettiin 2023 kaksi kulttuurimatkailun työpajaa.

Osallistuttiin myös Pohjois-Pohjanmaan liiton hallinnoimaan Kulttuurikeno, yhteistyötä ja vaikuttavuutta kulttuuripalveluihin -hankkeeseen (2022–2023), ja sen myötä kaupunkiin saatiin uusi julkinen taideteos, joka toteutettiin yhteisötaiteellisesti ja sijoitettiin uimahalliin. Kuntalaisilla oli mahdollisuus vaikuttaa, millainen teos uimahallille tulee sekä osallistua itse taideteoksen tekemiseen.

Kulttuuripalvelut on mukana Pohjois-Pohjanmaan liiton Pop-Kulta-verkostossa, joka toimii osana Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen Pohteen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostojen ja kehittämistyön kokonaisuutta. Kulttuuripalvelut osallistui myös Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoteen valmistautumiseen Salmen koulun oppilaiden toteuttaman ääni- ja valotaideteoksella kauppakeskus Woltin tiloissa.

Vuonna 2023 kulttuuritapahtumissa oli osallistujia 9100 (8966/v. 2022; 2157/v. 2021; os. 2157/v.2020; os. 10796/v. 2019). Kävijämääriin ei ole sisällytetty kirjaston näyttelykävijöiden määrää. Kulttuuripalvelut järjestää yhteistyössä kirjaston kanssa kuukauden mittaisia näyttelyjä. V. 2023 kulttuuripalvelut järjesti myös ABC liikenneasemalla italialaistaiteilija Enrico Mazzonen näyttelyn.

Kulttuurin TEAviisarin 2023 tulos 80 (v. 2021 tulos 71, v. 2019 tulos 45). Keskeisimpinä vahvuuksina ovat seuranta ja tarveanalyysi, myös päätösten vaikutusten ennakoarviointi ja kulttuurin edistäminen strategioissa. Kehittämiskohteina ovat kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet ja kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiselin.

Taiteen perusopetukseen osallistui vuonna 2023 varhaisiän kuvataiteeseen yhteensä 8 oppilasta ja syksyllä 2023 7–16-vuotiaista osallistui yhteensä 9 oppilasta, keväällä 2023 6 oppilasta. Päiväkotimuskaritoiminta varhaiskasvatuksessa lisäsi taiteen perusopetuksen piirissä olevien lasten määrää. Osallistujille maksuton muskaritoiminta jokaisessa varhaiskasvatus yksikössä hoitopäivän aikana joka toinen viikko, yhteensä 12 ryhmää. Vuoden 2023 lopussa tanssiopistossa oli kirjoilla 52 pyhäjärvistä lasta ja nuorta.

Kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi jatkettiin hoivamusiikkitoimintaa ikäihmisten kotihoidossa, päivätoiminnassa ja saattohoidossa. Hoivamusiikkikäynti kotihoidon mukana kerran viikossa. Kotihoidon yksittäisiä käyntejä tuli 90 kappaletta, joiden aikana tavoitettiin 80 henkilöä. Joulun alla järjestettiin puurojuhla yhteistyössä päivätoiminnan ja kotihoidon kanssa. Tilaisuuteen osallistui kaksi hoivamuusikkoa, 80 oppilasta ja n. 40 ikäihmistä sekä vapaaehtoisia.

Kaikkiaan hoivamusiikkitoiminnan kautta tavoitettiin yli 100 henkilöä, kun lasketaan mukaan myös välillisesti musiikista nauttineet, eli asiakkaiden omaiset ja hoitajat.

Loppuvuoden koronasulun takia jäi monta käyntiä käymättä, eli kymmeniä tavoittamatta, eikä seurakunnan kanssa samoihin aikoihin ollut tapahtuma tuonut asiakkaita päivätoimintaan, kuten kesällä 2022 järjestetyssä tapahtumassa kävi.

Kirjasto palveli asiakkaitaan vuonna 2023 normaalein aukioloajoin. Kävijöitä oli 23 283, mikä on 8 % enemmän kuin vuonna 2022. Kirjastoauto kävi Ikosen ja Salmen kouluilla säännöllisesti. Koulu yhteistyötä tehtiin suunnitellusti: eskarilaiset ja 1.-luokkalaiset kävivät tutustumassa kirjastoon, 3.- ja 5.-luokkalaisille pidettiin kirjavinkkaukset sekä 7.-luokkalaisille opastettiin tiedonhaku. Syksyllä alkoivat kirjaston pitämät säännölliset satutunnit Hoijakassa sekä Muksuteekissä. Kirjasto vieraili myös aktiivisesti vanhusten päivätoiminnassa.

Kirjastossa järjestettiin pitkin vuotta tapahtumia: mm. alkuvuodesta nuorten ystäväpäivän ilta, perinteinen Kirjaston päivän tapahtuma ja keväällä Pehmolelujen yö. Loppuvuodesta kirjastossa järjestettiin suosittu Halloween-tapahtuma sekä joulun aikaan yhteistyössä MLL:n kanssa pikkujoulut.

Kirjastossa jatkettiin itsepalvelutuntia joka aamu klo 9–10. Itsepalveluaika tarkoittaa, että asiakas voi omatoimisesti esimerkiksi etsiä lainattavaa, tehdä tiedonhakuja, lukea lehtiä ja lainata aineistoa automaattilla.

Jokilatvan opiston kevätlukukausi 9.1. - 11.6.2023 (21 työviikkoa) ja syyslukukausi 21.8. - 17.12.2023 (16 työviikkoa) vuonna 2023 yhteensä 37 työviikkoa.

Opiston tuottamiin kansalaisopisto-opintoihin ilmoittautui Pyhäjärvellä vuonna 2023 yhteensä 1293 kurssilaista, joista miehiä oli 336 ja naisia 957. Toteutuneita kursseja oli 121 ja toteutuneita tunteja 3367. Taiteen perusopetukseen osallistui 43 opiskelijaa; viidellä kurssilla oli tunteja yhteensä 143. Pyhäjärvellä kursseista kädentaidot olivat 36 %, musiikki 27 %, liikunta ja terveys 10 % ja kielet 9 % ja kuvataide 10 %. Etäopetuksena järjestettiin kielten opetusta sekä kalligrafian perusopinnot. Oppilastöiden kevätnäyttely oli 19-22.4.2023 opiston omissa tiloissa Paavolassa. Pyhäjärven kesäteatterin esitys ”Kurpitsa”, ensi-ilta oli 29.6.2023 Verkkorannassa, muut esitykset olivat 1.7. - 9.7.2023.

Vuoden 2023 toiminnallisiin tavoitteisiin kirjattiin tavoitteeksi lisätä osaamisperusteisten kurssien määrää. Osaamisperusteisia kursseja järjestettiin vuonna 2023 Pyhäjärvellä 14. Syksyllä luotiin osaamisperusteisuuden hallintaa varten tiedonhallintaprosessi. Opiston yleisen opetussuunnitelman sekä musiikinopetuksen soitinkohtaiset opetussuunnitelmat pianoon, viuluun, kitaraan ja lauluun otettiin käyttöön 1.8.2023 alkaen.

Jokilatvan opisto osallistui syksyllä 2023 käynnistyneeseen Meri-Pohjolan opistopiirin hallinnoimaan Eskoa – kehittämishankkeeseen. Hankkeen tarkoituksena oli luoda opistojen kestävä kehityksen käsikirja ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman pohja opistojen käyttöön. Hankkeen tulokset valmistuvat kevään 2024 aikana. Syksyllä käynnistettiin Jokilatvan opiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen. Tavoitteeksi asetettiin suunnitelman valmistuminen vuoden 2024 aikana.

3.6 Osallisuus

Pyhäjärvellä edistetään ja kehitetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuusohjelma, jossa konkretisoidaan kunnan tapoja ja keinoja osallisuuden edistämiseksi, on mukana taloussuunnitelman ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteena. Osallisuusohjelman

työstöprosessi on käynnistynyt. Asiakirjan luonnoksen ensimmäinen käsittely oli hyvinvointilautakunnassa 30.6.2022.

Pyhäjärven kaupungilla on useita osallisuutta tukevia tapoja edistää kuntalaisten kuulemista sekä osallistumista itseään koskeviin asioihin. Osallisuutta edistävät muun muassa kuntalaiskyselyt (esim. hyvinvointi- ja strategiakysely), järjestötapaamiset, vaikuttamistoimielimet (vammais-, vanhus- ja kyläneuvostot sekä nuorten vaikuttajaryhmä), monikanavainen viestintä, palautekanava sekä julkiset esityslistat ja pöytäkirjat. Eri ikäryhmien osallisuutta ja yhdenvertaista toimintaympäristöä tuetaan kaupungin tarjoamalla tiloilla, avustuksilla sekä maksuttomilla tai edullisilla palveluilla.

Vuonna 2023 toteutettiin osallistuvan budjetoinnin pilotti. Osallistuvaan budjetointiin oli varattu 10 000 euroa ja se tuli käyttää Pyhäjärven kaupungin 30-vuoteen liittyvien tapahtumien järjestämiseen. Toimijoilla oli mahdollisuus ehdottaa tapahtumia, joista kuntalaiset äänestivät toteutettavan tapahtuman. Määrärahalta toteutettiin Lions Clubin Pyhäsalmen järjestämä kaikille avoin Teemu Roivaisen konsertti sekä Pyhäjärven Pohdin järjestämä uuden vuoden juhla.

3.7 Aktiiviset järjestöt ja järjestöyhteistyö sekä seurakunnan toiminta

Pyhäjärvellä toimii 128 rekisteröityä järjestöä, joista suuri joukko toimii erittäin aktiivisesti tuottaen hyvinvointipalveluita kaikille ikäluokille (Patentti- ja rekisterihallitus, yhdistysrekisterin tietopalvelu. Viitattu 26.1.2023). Kaupunki tekee järjestöyhteistyötä kaikilla sektoreilla. Järjestöt ovat merkittävä voimavara hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Yhdistysten kanssa järjestetään mm. useita eri ikäryhmille suunnattuja tapahtumaviikkoja. Järjestöyhteistyön kehittämisessä tukena ovat myös maakunnalliset järjestöyhteistyön verkostot. Yhdyshenkilönä maakuntaan päin toimi yhteisöasiamies.

Kaupunki tukee järjestöjä avustusten kautta sekä auttamalla puitteiden rakentamisessa toimintaan ja tapahtumiin. Järjestöillä on mahdollisuus kokousta maksutta kaupungintalon kokoustiloissa sekä käyttää nuorisotiloja kerhojen ja kokoontumisten pitopaikkana. Järjestöjen kanssa tehdään myös tapahtumayhteistyötä eri tapahtumissa. Järjestöillä on mahdollisuus ilmoittaa kaikille avoimet tapahtumansa kaupungin tapahtumakalenteriin. Tapahtumakalenterista tehdään nostoja myös Pyhäjärven kaupungin some-kanaviin. Kaupunki on varannut henkilöresurssia järjestöjen tueksi. Yhteisöasiamies avustaa mm. hankesuunnitelmien laadinnassa ja hankkeiden hakemisessa.

Pyhäjärvellä aloitettiin vuonna 2017 yhteisöohjelman työstäminen. Yhteisöohjelman tarkoitus on kehittää kunta-järjestöyhteistyötä sekä järjestöjen keskinäistä yhteistyötä. Järjestöohjelma tulee sisältämään mm. osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittämistä, järjestötoimijoiden osaamisen kehittämistä ja pohdintaa järjestöjen roolista työllistäjänä ja palveluiden tuottajana. Yhteisöohjelmaa on työstetty järjestökyselyn ja järjestötapaamisissa pidettyjen työpajojen kautta. Yhteisöohjelman työstäminen on vielä kesken. Kaupunki järjestää 3–4 järjestötapaamista vuodessa. Tapaamiset ovat kaikille järjestöille avoimia iltatapahtumia, joissa on esillä ajankohtaisia asioita, järjestöjen tuomia asioita sekä asiantuntijavierasasioita.

Pyhäjärven kaupunki haluaa nostaa esiin vapaaehtoistyön merkittävää roolia palkitsemalla vuoden vapaaehtoisen vuosittain. Joulukuun alussa 2023 palkittiin viidettä kertaa vuoden vapaaehtoinen Väentuvalla järjestetyssä Vapaaehtoisten kiitosjuhlassa. Vapaaehtoisten juhla oli avoin kaikille vapaaehtoistyötä tekeville.

Seurakunnissa tuetaan ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia monilla eri toiminnoilla. Pyhjärven seurakunta tekee laaja-alaisesti hyvinvointityötä kaupungin asukkaiden parissa. Seurakunta kohdentaa työnsä kaikkiin kaupungin asukkaisiin riippumatta siitä ovatko he seurakunnan jäseniä vai eivät. Seurakunta toteuttaa tehtävänsä käytännössä lähinnä kolmella tavalla: Raamatun sanan julistamisen, kokoavan toiminnan ja henkilökohtaisen kohtaamisen kautta.

Lapsia ja lapsiperheitä kohdataan säännöllisessä päiväkerhotoiminnassa, jolla tuetaan lasten ja vanhempien hyvinvointia. Päiväkoti-ikäisiä lapsia kohdataan myös päiväkodeissa järjestettävillä tuokioilla. Seurakunta järjestää alakouluikäisille avointa tilatoimintaa, joka tarjoaa turvallisen paikan lasten kohtaamiseen ja ajan viettoon koulupäivän jälkeen. Kouluissa pidetään myös aamunavauksia ja koulukirkkoja kuten kevätkirkko. Lisäksi seurakunnan varhaiskasvatustyö järjestää paikkakunnan lapsille erilaisia tapahtumia ja leirejä.

Pyhjärven seurakunnan nuorisotyö kohtaa paikkakunnan nuoria niin kouluilla kuin heidän vapaa-ajallaankin. Avoimia nuorten iltoja järjestetään säännöllisesti ja näin tarjotaan nuorille turvallinen paikka vapaa-ajan viettoon. Tilatoiminnassa tehdään yhteistyötä Pyhjärven kaupungin nuorisotyön kanssa. Rippikoulutyön tavoitteena on kasvattaa nuoren kristillistä identiteettiä ja herättää ajattelemaan elämän myönteisiä arvoja, mutta myös tukea paikkakunnan nuorten yhteisöllisyyden tunnetta. Seurakunta myös kouluttaa nuoria isosiksi eli ryhmänohjaajiksi. Koulutus vahvistaa nuorten ihmissuhde- sekä työelämätaitoja. Nuorisotyö järjestää lisäksi vuoden aikana monia erilaisia tapahtumia, retkiä ja leirejä, jotka kokoavat yhteen paikkakunnan nuoria.

Seurakunta on vahvasti mukana ihmisten ilossa ja surussa. Kastejuhla, avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaaminen ovat seurakunnan merkittävimpiä tilaisuuksia. Tilaisuudet suunnitellaan yhdessä seurakuntalaisten kanssa. Toimitusta edeltävät keskustelut ovat usein sielunhoidollisia, jolloin ne rohkaisevat ihmisiä elämän taitekohdassa. Muistotilaisuus hautaan siunaamisen jälkeen on merkittävä surun käsittelyssä ja omaisten jaksamisen tukemisessa.

Seurakunnan diakoniatyön tavoite on mennä sinne, minne muu apu ei yllä. Diakoniatyössä kohdataan kaupunkilaisia niin yksilötyössä kuin ryhmissä sekä tapahtumissakin. Diakoniatyön pyrkimyksenä on olla tukena päihde- sekä kriminaalituessa sekä tehdä tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaalityön kanssa. Diakoniatyöntekijä jalkautuu myös sellaisten kaupunkilaisten pariin, kuten kehitysvammaisten tai liikuntarajoitteisten, jotka eivät itse pääse osallistumaan toimintoihin. Seurakunnalla on myös mahdollisuus pienissä määrin tukea paikkakuntalaisia taloudellisesti. Kaupunkilaisten hyvinvointia pyritään tukemaan myös erilaisten tapahtumien, kuten ilmaisten aamupuurojen kautta.

Seurakuntien perustoiminta lisää yhteisöllisyyden kokemusta ja vahvistaa turvallisuuden tunnetta. Sen toiminnan pitkä perinne ja jatkuvuus tuovat varmuutta ihmisten arkeen. Seurakunta tukee kaupunkilaisten hyvinvointia myös tarjoamalla vaikutusmahdollisuuksia mm. vapaaehtoistyön, luottamustoimien ja nuorten vaikuttajaryhmän toiminnan keinoin.

3.8 Turvallisuus ja tekniset palvelut

Pyhjärven kaupunki edistää asumisen ja elämisen turvallisuutta investoimalla ympäristöön. Liikenneväylien peruskorjausta tehdään suunnitelmallisesti ja kevyenliikenteen väyliä rakennetaan soveltuvien osin ja katuvaloja uusitaan ja rakennetaan lisää.

Vuonna 2021 tehtiin keskustaajaman vahvistetun kaavamuutoksen alueelle tieverkon ja kevyenliikenteenväylien rakennussuunnitelmat. Toteuttaminen valmistuu kaavatiehankkeen osalta vuonna 2024. Kokonaisuudessaan uusi verkosto voi valmistua aikaisintaan vuonna 2025. Katuverkon peruskorjaaminen on painopisteenä v. 2025 ja eteenpäin.

Julkisten kiinteistöjen kunnosta pidetään huolta ja kiinteistöille on laadittu kunnossapidon suunnitelmat peruskorjaustarpeille, jotka toteutetaan suunnitelmallisesti.

Kaupungille laadittiin kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma, joka käsiteltiin valtuustossa.

Hyvinvointitalon suunnittelulle myönnettiin määräraha.

12 Pohjois-Pohjanmaan kunnan yhteisessä Kunta-Akkuna-digihankkeessa digitaaliset palvelut on koottu yhteen käyttöliittymään, mikä tarjoaa kuntalaisille helppokäyttöisen palvelukokonaisuuden.

Kunnan toiminnoissa on panostettu varautumiseen. Tärkeimpänä on ollut sähkövarmuuden kehittäminen palvelurakenteen toimintojen turvaamiseksi.

Syksyllä vanhus- ja vammaisneuvostot järjestivät esteettömyyskävelyn taajamassa. Kävelyn toteutti Destia. Kävelyllä tarkasteltiin taajama-aluetta ja kaupungintaloa esteettömyyden näkökulmasta. Raportti kävelystä käsiteltiin molemmissa neuvostoissa ja neuvostot antoivat evästyksiä esteettömyyden parantamiseen.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Pyhjärven Kuntastrategia 2030:

Hyväksytty kaupunginhallituksessa 19.9.2022 § 241

Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 26.9.2022 § 72

STRATEGISET TAVOITTEET 2022-2025			
1 Infra, osaaminen ja saavutettavuus	2 Elinvoima ja hyvinvointi	3 Vahva ja mahdollistava kaupunki	4 Yhteistyö ja vuorovaikutus
<ul style="list-style-type: none"> • Liikenne- ja tietoliikenneyhteydet työelämän ja vapaa-ajan muutokseen vastaamassa • Liikenteen ja logistiikan virran hyödyntäminen elinkeinojen kehittämisessä • Ainutlaatuinen maanalainen infrastruktuuri ja maanalaisen toiminnan osaaminen • Paikallisten osaamisklustereiden rakentaminen • Resurssiviisas Pyhäjärvi • Uusiutuva energia luo työtä ja toimeentuloa 	<ul style="list-style-type: none"> • Hyvinvoiva kasvuyhteisö • Sivistyksestä virtaa • Kantokykyinen palvelutuotanto • Mukaan vetävä toimintakulttuuri • Luonnon hyödyntäminen hyvinvoinnin rakentamisessa 	<ul style="list-style-type: none"> • Talous tasapainossa • Tytäryhtiöiden elinvoimatyö • Kestävät ja vaikuttavat investoinnit • Henkilöstön osaamisen ja jaksamisen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktiivinen ja erottuva Pyhäjärvi • Alueellinen yhteistyö vastaamaan elinvoimatyön haasteita • Resurssiviisuus inhimillisessä pääomassa • Päätöksenteon vuorovaikutus ja osallisuus

Lähde: Pyhäjärven kaupunkistrategia 2030, 23.

5 Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025

Hyvinvointisuunnitelma on laadittu osin elinkaarimallin mukaisesti. Tavoitteena on, että tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja mittarit ovat yhtenäiset kaupungin strategisten tavoitteiden, talousarvion ja -suunnitteluvuosien kanssa. Hyvinvointisuunnitelman arviointi tapahtuu osavuosikatsauksissa ja toimintakertomuksissa tilinpäätöksen yhteydessä. Laajassa hyvinvointikertomuksessa esitettiin hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025. Valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa vuosiraporttien yhteydessä.

Hyvinvoinnin painopisteitä vuosille 2024–2025 ovat:

- Tukea myönteisille elintavoille ja terveyskäyttäytymiselle
- Tukea digiosaamiseen
- Tukea mielen hyvinvointiin ja päihdehaittojen ehkäisyyn
- Luontoympäristö vahvistamassa kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Taide ja kulttuuri vahvistamassa kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Järjestöyhteistyö vahvistamassa kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Osallisuus ja vaikuttaminen vahvistamassa kokonaisvaltaista hyvinvointia
- Ihmislähtöinen viestintä
- Aktiivinen yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Hyvinvoiva kasvuyhteisö	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Lapset ja nuoret saavat riittävästi tukea	Varhaiskasvatuksen erityisen tuen tarpeisiin pystytty vastaamaan	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja käytettävissä Varhaiskasvatuksen kuraattorin työpanos 1pv/vko Tarvearviointia kehitetty esimerkiksi LPM-keskustelun avulla Koulutusta tarjottu	LPM-keskustelujen määrä vähintään 75 % perheistä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssi käytössä. Varhaiskasvatuksen kuraattorin työn sisällön jakaantuminen yksilö/yhteistyö Koulutuspäivien määrä/hlö vähintään nykyinen	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja saatiin ostopalveluna etä- ja lähipäiville. Otettiin käyttöön huoltajille tarkoitettu kysely tarvearviointia varten. Lapset puheeksi menetelmä ei ole enää käytössä.
	Perheille joustavat varhaiskasvatuspalvelut.	Varhaiskasvatuksen resurssit turvattu.	Varhaiskasvatuksen osallistumisaste nousut.	Hyvä sijaistilanne, resurssit hyvät. Osallistumisaste sama
	Koulujen oppilashuollon riittävyys turvattu.	Nykyinen henkilöstömitoitus oppilashuollossa Monialainen/yhteisöllinen ja yksilöllinen oppilashuoltotyö Koululääkäripalvelu	Kouluterveyskyselyn tulokset säilyneet valtakunnan keskitasoa parempina. Kuraattorityön jakaantuminen yhteisölliseen ja yksilötyöhön. Koulupsykologianton työ ja oppimisvaikeuksien tuki ja muu yksilökohtainen työ Monialaisen/yhteisöllisen oppilashuoltotyöryhmän kokoontumiskerrat.	Opiskeluhuollon resurssit hyvällä tasolla.
	Nuorisotilat ja sähköiset palvelut mm. Discord käytössä	Nuorisopalvelut	Kävijämäärät	Nuorisotiloilla järjestetty avoimia nuorten iltoja ke ja pe iltaisin, joista kirjattiin yhteensä 246 käyntikertaa / vuosi. Teemailloissa vuoden aikana yhteensä 228 kävijää. Maanantaisin järjestetty vikusille toimintaa nuorisotiloissa. Discord oli käytössä koronaepidemian aikaan. Sittemmin jäänyt pois palvelutarjonnasta.
	Erityisasiantuntijoiden saatavuus	Puheterapeutti, toimintaterapeutti Perheneuvola, sosiaalityöntekijä- ja ohjaaja, lääkäri	Jonotusajan pituus ja asiakasmäärät	

Eri toimijoiden koordinointi	LPM-yhdyshenkilöitä HYTE/LAPE-ryhmä LAPE yhteyshenkilöt	LAPE-ryhmän toiminta jatkunut	LAPE-ryhmän toiminta jatkuu myös vuonna 2021 osana hyte-työryhmää Lapset puheeksi toimintamalli ei enää käytössä.
Erialaisten perheiden tarpeiden huomioiminen	Toimijoiden välinen yhteistyö Oppilashuollon resurssit säilyneet Hankerahoitusta hyödynnetty	Toimintamalleja kehitetty varhaiskasvatuksessa ja kouluissa	Yhteistyötä sosiaalitoimiston ja muiden toimijoiden kanssa tehtiin tiiviisti. Varhaiskasvatuksessa käytössä yhteistyöryhmä LAKASTU, joka kokoontuu säännöllisesti. Hanketyöntekijän panos erityisesti venäjänkielisiin perheisiin.
Voimaperhemalli otettiin käyttöön neuvoloissa 4 vuoden ikäisten perheille. Lisäksi aloitetaan 3-vuotiaiden perheille kokeiluna levittää ko. toimintamalli käyttöön. Tavoitteena antaa ohjausta ja neuvontaa vanhemmille, ehkäistä varhaisessa vaiheessa ongelmien syntyä sekä ehkäistä lasten myöhäisempää syrjäytymistä. Selänne	Neuvolan terveydenhoitajat, ohjaus digitaalisina ostopalveluina Turun yliopiston kautta	Tukea tarvitsevien määrä, aloittaneiden sekä ohjelman läpikäyneiden määrä	Pohteella on käytössä Voima-perhemalli
Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmä	Lapsiperheiden sosiaalipalvelut, perheneuvola	Asiakasmäärä	Ihmeelliset vuodet ryhmää ei ole toteutettu ohjaajan siirryttyä toisiin tehtäviin.
Perhekeskustoimintamallin syventäminen ja toiminnan sujuvoittaminen	Lasten ja nuorten ja perheiden parissa toimivat	Yhteiset kokoontumiset Sujuva yhteistyöprosessi	Säännöllistä yhteistyötä ylläpidetään yhteispalaverien kautta. Yhteisesti sovittu prosessi koulutettu toimijoille.
Lapsiperheille tarjotaan riittävästi tukea kotiin. Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa vuoden 2021 alusta ensisynnyttäjille ja monikkoperheille mahdollisuuden kahteen maksuttomaan kotipalvelukäyntiin.	Lapsiperheiden kotipalvelu	Käyntimäärät	Perheille pystyttiin tarjoamaan matalan kynnyksen apua. Lisäksi kohtauspaikkatoimintaa käytettiin apuna tuen tarjoamisessa. Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärät ovat tippuneet huomattavasti uusien tulostilanteiden ja asiakasmaksujen myötä.

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut tukee matalalla kynnyksellä lapsiperheitä eri elämäntilanteissa. Tuen muotoja voivat olla sosiaaliohjaus, palvelutarpeen arviointi, palveluohjaus, pyydä apua nappi, lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, tukihenkilötoiminta, tukiperhetoiminta, pieni taloudellinen tuki esim. perhelomat	Lapsiperheiden sosiaalipalvelut	Asiakasmäärät, tavoitteena, että lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on enemmän asiakkaita kuin lastensuojelussa.	Perhetyöllä on pystytty hyvin vastaamaan perhetyön ja tukihenkilötoiminnan palvelutarpeeseen.
Lastensuojelu on erityispalvelu, joka toimii monialaisesti lasten, nuorten ja perheiden tarpeet/haasteet huomioiden. Lastensuojelun tukimuotoja ovat avohuolto, sijaishuolto ja jälkihuolto	Lastensuojelu	Asiakasmäärät, lastensuojelussa sosiaalityöntekijällä voi olla vuoden 2022 alkaen enintään 35 asiakasta ja vuoden 2023 alusta 30 asiakasta/ sosiaalityöntekijä	

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Sivistyksestä virtaa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Peruskoulun jälkeiseen koulutukseen hakeutumisen tukeminen	Peruskoulussa menestymisen tukeminen - opinto-ohjaus - oppilashuolto - yksilöllisyyden huomioiminen - henkisen hyvinvoinnin tukeminen	Oppilashuollon resurssien ja henkilöstön pysyvyyden turvaaminen LPM-keskustelut käytössä ja hyödynnetty Perheneuvola, seurakunta, järjestöt, kaupunki	Kouluterveyskyselyn tulokset Jatko-opintopaikan saaminen	Kaikki 2023 perusopetuksen päättäneet saivat opiskelupaikan.
	Oppimisen tuki	Joustavien opetusryhmien muodostaminen tarvittaessa	Kouluterveyskyselyn tulokset	Toteutettu.
	Etsivän nuorisotyön toiminta	Etsivän nuorisotyöntekijä	Etsivän nuorisotyön piirissä olevien nuorten määrä Verkostoituminen onnistunut nuorten kanssa toimivien välillä	Etsivä nuorisotyöntekijä työskenteli yhteensä 40 nuoren apuna työllisyyteen, koulutukseen ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa.

			NEET-nuorten prosenttiosuus ko. ikäryhmästä	Toimiva yhteistyöverkosto yhdessä koulutoimen, Pohteen mielenterveys- ja päihdepalveluiden, työllisyyskoordinaattorin, kuntouttavan työtoiminnan sekä nuorten työpajan kanssa.
	Oppilaanohjaus, oppivelvollisuuslain mukaan alle 18-vuotiaille on osoitettava koulutuspaikka, myös tilanteissa, joissa aloitettu koulutus syystä tai toisesta keskeytyy.	Oppivelvollisuusvastaava (opo)	Keskeytyneiden opintojen määrä	Ei keskeytyneitä opintoja vuonna 2023.
	Taiteen perusopetuksen tukeminen	Kansalaisopisto, musiikkiopisto ja tanssiopisto	Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten suhteellinen osuus alle 18-vuotiaista	Vuonna 2023 44 % (arvio) Vuonna 2022 43,8 % Vuonna 2021 19,98 %

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Mukaan vetävä toimintakulttuuri	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Elintapojen myönteinen kehittyminen	Hyvinvointineuvola lapsille ja perheille. Neuvokas Perhe -toiminnan vakiinnuttaminen.	Kouluterveydenhuolto, lasten neuvola ja kaupungin liikuntapalvelut.	Osallistujien määrä perheet / käynnit	Hyvinvointineuvola on osa perhekeskusta.
	Kouluikäisten elintapaohjaus / Selänne, koulutoimi Järjestöt, yhdistykset -Liikunta Liikuntaneuvontaa toteutetaan yksilöllisesti/ryhmässä -Ravitsemus; Ruokalistasuunnittelussa huomioidaan saadut asiakaspalautteet Ravitsemustiedon jakaminen	Liikuntapalveluiden ohjatut ryhmät Vapaa-ajanohjaaja Opettajat Kouluterveydenhuollon henkilöstö Järjestöt, yhdistykset, yritykset Ruokapalveluhenkilöstö Ravitsemusterapeutti/ruokapalveluhenkilöstö HyteLape-ryhmä	Terveystiedon aktiivisuus perusopetuksessa TEA-pistemäärä Asiantuntijavierailut vähintään 1 krt / lukukausi Toiveruokapäivä toteutetaan 1krt/ruokalista Noudatetaan ravitsemussuosituksia Ravitsemusterapeutin luentojen määrä	Tea-viisari tulokset vuosiraportissa. Pyhäjärvellä aloitettiin Harrastamisen Suomen mallin toiminta syksyllä 2022. Toiminta jatkui vuonna 2023: tarjolla oli 21 lasten ja nuorten harrastekerhoa. Kerhot oli suunnattu peruskoulun oppilaille ja niissä on mukana yhteensä 100–120 peruskoulun oppilasta. Ravitsemussuosituksia noudatetaan.

	Terveyslentojen järjestäminen yhteistyössä yhdistysten ja yritysten kanssa		Ruokapalveluissa toteutetaan lähiruuan ja kasvien käyttöä Luentojen määrä.	Jaettu tietoa ravitsemusterveyden koulutuksista ja seminaareista työntekijöille ja muille toimijoille. Toiveruokapäivät toteutettiin.
	Edullinen / maksuttomat liikuntapaikat ja -palvelut	Liikkuva Koulu hanke Alle 19-vuotiaiden maksuttomat uinnit ja kuntosalin käyttö	Ylipaino, %-aste 8 ja 9.luokan oppilaista pienentynyt Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, %-aste 8. ja 9. luokan oppilaista pienentynyt	Maksuttomat palvelut säilyttivät suosion: alle 19 v uintivuorot, 2171 käyntikertaa. alle 19 v kuntosalivuorot, 978 käyntikertaa. erityisuintikortti, 3855 käyntikertaa. Maksuttomat uinti- ja kuntosalivuorot laajennettiin koskemaan pyhäjärvisiä, toisella asteella opiskelevia nuoria.
	Asiantuntijavierailut ja muut ehkäisevät tukimuodot päihdeasioissa/koulutointi	Kouluterveydenhoitajat ja lääkärit		Tunneilla vierailtiin. Ehkäisevän päihdetyön viikolla erilaisia tapahtumia ja vierailuja.
	Ravitsemusterapeutin luennot yläkoululaisille / kouluth	Nuoriso- ja liikuntapalvelut sekä oppilashuolto	Tupakoi päivittäin osuus ko. oppilaista (kouluterveyskysely) pienenee Nuuskan ja päihdeiden käytön väheneminen (kouluterveyskysely)	Kouluterveyskysely v. 2023 mukaan tupakkatuotteiden käyttö on lisääntynyt. Monitoimijaista yhteistyötä on tehty jotta tupakkatuotteiden käyttöä saataisiin vähennettyä.

Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvoinnin edistäminen

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Sivistyksestä virtaa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien määrän väheneminen	Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten tavoittaminen ja ohjaus / etsivä nuorisotyö	Etsivän nuorisotyöntekijä Työllisyyskoordinaattori Yksilöohjaaja		Etsivä nuorisotyöntekijä tavoitti yhteensä 40 nuorta (naisia 20/miehiä 20).

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten tavoittaminen ja ohjaus	Työpajatoiminnan jatkuminen			Nuorten työpajatoiminta jatkuu normaalisti kaupungin alaisuudessa, mutta kuntouttavan työn asiakkaat ovat siirtyneet Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.
--	-----------------------------	--	--	--

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Sivistyksestä virtaa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
	Työpaikkojen lisääminen Aktiivinen elinkeinopolitiikka Pyhäjärven kaupunki ja Pyhäjärven Kehitys Oy	Tarvittavat investoinnit Pyhäjärven Kehitys Oy Kaupunginjohtaja Työllisyyskoordinaat-tori Elinkeinojen kehittäjä	Työttömyysprosentti Työllisten määrä	Uusia yrityksiä Pyhäjärvelle on tullut 23 kpl ja lopettanut 11 kpl.
Työllisyyden ja työkyvyn kehittämistoimet	Työllisyyden tukitoimet Pyhäjärvi lisä (yrittäjät ja järjestöt) Kaupunki	Työllisyyskoordinaat-tori	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	Pyhäjärven Kehitys Oy on maksanut markkinointitukea yrityksille 12 kpl. Pyhäjärvi lisää on maksettu pyhäjärvisille yrittäjille, joilla pitkäaikaistyöttömiä töissä.
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen	Työttömien terveystarkastukset Pohteen kautta Monialainen työllistämistä edistävä palvelu (Typ ja aktivointisuunnitelmat)	TyöterveydenhoitajaPohde Sosiaalitoimi, TE-toimisto, Kela, kaupunki	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä Työllistämislisän käyttömäärä/vuosi Työmarkkinatuen kuntaosuus Sairastavuusindeksit	Pohde ei ole tiedottanut tarkastusten määristä.
	Henkisen hyvinvoinnin tukeminen	Mielenvireyskeskus, seurakunta, järjestöt, kaupunki		Hyvinvointia tukevaa toimintaa useilla eri toimijoilla ja tahoilla.
	Taloudellinen ohjaus ja tuki, sosiaaliohjaus, sosiaalinen kuntoutus	Aikuissosiaalityö, Kela	asiakasmäärät, toimeentulotukipäätösten määrät	Tietoja ei saatavilla

ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Mukaan vetävä toimintakulttuuri Luonnon hyödyntäminen hyvinvoinnin rakentamisessa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Elintapojen myönteinen kehittyminen	Savuton Pyhäjärven kaupunki	Tupakoinnin lopettavien korvaushoito, (noin 200 €/hlö)	Korvaushoitosten määrä vastaa kysyntää	Tietoja ei saatavilla.
	Monipuoliset ja edulliset liikuntapaikat	Kuntosalin ja uimahallin ilmainen käyttö Time Out toimintaan osallistuvilla. Liikunta/ravitsemusneuvonta/vapaa-ajanohjaaja.	Vertaistukiryhmien toteutuminen, painonhallinnan etäohjauksen toteutuminen	Monipuolinen ja edullinen liikuntapaikkaverkosto. Maksuttomat liikuntasalivuorot nuorille (alle 18 v). Liikuntapassi ikääntyneille.
	Järjestötoiminnan tukeminen	Järjestöavustukset, maksuttomat tilat	Avustusten määrä pysyy vähintään entisellään Nuorisotilojen käyttöaste	Järjestöavustusten määrä ennallaan. Nuorisotilojen käyttöaste pysyi korkeana. Tilat ovat varattavissa maksutta järjestöjen käyttöön.
	Harrastustoiminnan monipuolistaminen ja tiedotuksen tehostaminen Liikuntaneuvonta/Pohde ja liikuntapalvelut	Vastaava vapaa-ajanohjaaja	Terveystietoisuuden edistämisen aktiivisuus liikuntatoimissa, TEA-pistemäärä parantunut/pysyy hyvänä Liikuntaryhmissä kävijämäärät vähintäänkin ennallaan	Liikuntapalveluiden TEA-viisarin pistemäärä pysynyt hyvänä 84/100 (v. 2022). Kaupungin liikuntaneuvonta ollut tauolla. Jatkuu vuonna 2024.
	Time Out -toiminnan jatkuminen	Sairaanhoidajat/fysioterapeutit	Kutsuntojen tilastot	Time Out -aikaisäpalvelu 184 käyntikertaa / vuosi.
	Matalankynnyksen lihaskuntojummat työikäisille Maksuton erityisuointikortti	Tiedostetaan, mutta haasteellinen toteuttaa koska kohderyhmä ei ole	Erytuointikorttien määrä. Tulppa -ryhmien määrä	Kaupungin liikuntapalveluilla oli tarjolla yhteensä 8 aikuisväestön ja 3 ikäihmisten ryhmää. Aikuisliikunnan

	Elintapaohjausta ja Tulppa-ryhmät/Pohde Ravitsemuksesta/Kaupungin ruokapalvelut	asiakaskuntaamme pääsääntöisesti	Hyvinvointitapahtuman järjestäminen säännölliseksi	kävijämäärä viikoittain noin 250 henkilöä. Uusia myönnettyjä erityisuintikortteja vuonna 2023 yhteensä 46 kpl.
	Aivoterveyttä edistävän työhyvinvointi hankkeen valmistelu ja haku	Peruspalvelukuntayhtymä Selänne (Pohde) Pyhäjärven kaupunki	Hanke käynnistyy	Ei toteutunut.
	Luontoresepti, kulttuuriresepti ja aivoterveysresepti käytössä hyvinvoinnin edistämässä / kaupunki Aivoterveyttä edistävät tapahtumat	Teknisten palveluiden henkilöstö, kulttuurituottaja, järjestöyhteistyö/hynte-/lape -ryhmä Pyhäjärven kaupunki, järjestöt	Sairastavuusindeksi	Ei toteutunut. Aivoterveyttä edistäviä luentoja on mm. järjestetty paikkakunnalla Suomenselän muistiry:n kautta.

Ikääntyvien hyvinvoinnin ja kotona asumisen edistäminen

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Hyvinvoiva kasvuyhteisö	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/va lmis)
Ikääntyvien toimintakyvyn ja kotona asumisen edistäminen sekä elintapojen myönteisen kehittymisen	Kolmannen sektorin, liikuntapalveluiden, kulttuuripalveluiden ja seurakunnan järjestämät vertaistuki-, liikunta- ja muut toimintaryhmät *Järjestöt, liikuntapalvelut, seurakunta Kaupunki	Ikäihmisten liikuntaneuvoja (vapaa-ajanohjaaja), kulttuurituottaja, vapaaehtoistoiminta Edulliset liikunnan senioripassit ikäihmisille	Liikuntaryhmien/vuorokävijämäärät mittarina Ikäihmisten kulttuuri- ja liikuntatapahtumien määrät Ikäihmisten kuntokartoitukset (myös ikäryhmävalmennuksissa)	Kolmannen sektorin liikuntatarjonta runsas. Ikäihmisten liikuntapasseja lunastettiin yhteensä 304 kpl.
	Liikuntaneuvonta/Selänne/Pohde/ liikuntapalvelut	Liikuntapalvelujen henkilökohtaiset / pienryhmien ikäryhmävalmennukset Vapaa-ajanohjaaja Yhteistyö järjestöjen kanssa	Seniorineuvolan tarkastusten määrä	Tarkastuksia tehdään 68-vuotiaille ja ennaltaehkäisevät kotikäynnit 80-vuotiaille.
	Kotona-asumisen tukemisen muodot vakiintuvat Kaupunki/Selänne/Pohde	Ohjaustukea/avustusta järjestöjen liikuntaan Tukipalveluseteli on käytössä siivoukseen ja	Ennaltaehkäisevien kotikäyntien määrä Kotona-asuvien yli 75-vuotta täyttäneiden %-	Kotona asuvat yli 75-vuotiaat 91,9 %

		<p>kodinhoidollisiin ulkotöihin (Selänne)</p> <p>Palveluliikenne</p>	<p>määrä on vähintään 93 % Yhteistyötapaamisen toteutuminen, osallistuvien järjestöjen määrä</p> <p>Palveluliikenteen käyttöaste</p>	
Henkisen hyvinvoinnin tukeminen	Mielenvireyskeskus, sosiaalitoimi, seurakunta, järjestöt, VIVA-hanke, kaupunki		<p>Kaupungin erillismääräraha tukipalveluseteliin toteutuu Kuntalaiskyselyn tulos joka toinen vuosi Sairastavuusindeksit</p>	<p>Järjestöillä ja seurakunnalla runsaasti mielenvireyttä lisäävää toimintaa. Aktiivinen vapaaehtoistoiminta.</p>
<p>Toteutetaan uudistuvaa ikäihmisten ravitsemussuosituksia 55+/Ruokapalvelut</p> <p>Ateriapalvelun asiakkaille ruoat toimitetaan tilauksen mukaan kotiin asti joka päivä</p>	<p>Ruokapalvelut tekevät yhteistyötä kotihoidon (Pohteen) kanssa</p> <p>Ruokapalveluhenkilöstö/Kuntouttava työtoiminta</p>	<p>Ravitsemussuosituksen mukainen ruuan valmistus. Ateriapalvelun vaikutus → monipuolinen ruokavalio RAI-mittari MNA-mittari Asiakkaan tapaaminen -> sosiaalinen tapahtuma</p>	<p>PPE Köökki noudattaa voimassa olevia ravitsemussuosituksia.</p>	
70-vuotiaiden terveystarkastukset	Selänne vanhuspalvelut/Pohde	Ikävuositarkastuksen toteutuminen % ko. ikäryhmästä	70-vuotiaiden terveystarkastukset toteutuivat 100 %. Vuodesta 2023 lähtien tarkastukset tullaan tekemään 68-vuotiaille.	
<p>Esteettömän asumisen kehittäminen lähellä palveluita. Kaupunki Kiinteistö Oy Rillankivi</p>	<p>Riittävät vuokra- ja omistusasumisen vaihtoehdot lähellä palveluita. Kaupungin osalta vastuu Kiinteistö Oy Rillankivellä vuokra-asumisen osalta. Omistusasumisen kehittäminen kaupungin elinkeinopalveluiden (khall) vastuulla.</p>	<p>Vuonna 2022 kaksi uutta hissillistä kerrostaloa</p> <p>Senioritalo, rakennuttaja Kuusikkoaho Oy. Toinen yksityinen asunto-osakeyhtiö.</p>	Virkkulakoti valmistui kesällä 2022.	
Palveluohjaus ja kotikuntoutus toteutuu ja kehittyy/ Selänne/Pohde	Pohde: terveys- ja vanhuspalvelut, hyvinvointipalvelut	Asiakaslähtöisen palveluohjauksen toteutuminen ja odotusajat	Kotikuntoutusasiakkaiden määrät	

		Matalan kynnyksen palvelupiste ja seniorineuvola	Seniorineuvola-asiakkaiden määrät ja palvelupiste asiakkaiden määrä	Palvelupiste palveli kerran viikossa. Matalan kynnyksen ohjausta saa Aino-neuvonnasta.
Kotona asumista tukevien palveluiden kehittyminen ja hyvinvointiteknologian hyödyntäminen. Aktiivinen kodin muutostöiden ohjaus ja suunnittelu. Hyvinvointialue Pohde Pyhäjärven kaupunki Kiinteistö Oy Rillankivi	Suvanto Care etäpalvelu kotihoidossa. *toiminnallinen päiväsisältö ja etäkuntoutus. Pohde; terveys- ja vanhuspalvelut ja sosiaalipalvelut, seurakunta, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt, seurakunnat, kaupunki ja Kiinteistö Oy Rillankivi	Hyvinvointiteknologian hyödyntäminen eri palvelutoiminnoissa ja toiminnan arvioinnissa. Virtuaalikotikäynnit ensisijaisina käynteinä palveluita avattaessa. Toteutuneet etäkuntoutusryhmät Toteutuneet etäpäivätoiminta/ seniorikahvilakerrat Kotona asuu yli 75-vuotiaista 93 % ja käytössä oleva hyvinvointiteknologia kotona asumisen tukena.	Etäkäyntiasiakkaita oli vuonna 2023 20 henkilöä. Etälaitteiden avulla pystyi tuomaan myös kuntouttavia palveluita sekä ryhmätoimintaa asiakkaille kotiin.	
Omais- ja perhehoitajien terveystarkastusten toteutuminen sekä omais- ja perhehoitajien tukeminen. Omaishoitajien vapaapäivät toteutuvat. Pohde	Pohde: terveys- ja vanhuspalvelut, hyvinvointipalvelut sekä järjestöt Vuorohoitopaikat, toimeksiantosopimukset, perhehoito	Omais- ja perhehoitajien terveystarkastukset toteutuvat 100 %:sti Omaishoitajat käyttävät 100 %:sti vapaapäivät	Tietoja ei saatu vuoden 2023 osalta.	

EVA-menettelyn käyttö päätöksenteossa

Strateginen tavoite 4 YHTEISTYÖ JA VUOROVAIKUTUS				
TAVOITE: Resurssiviisaus inhimillisessä pääomassa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) - menetelmät käytössä	Toimielimet tekevät päätöksiä EVA:n käytöstä. Päätösten valmistelijat ja	Yhteiset EVA-mallit kaikilla hallintokunnilla ja tytäryhtiöillä.	EVA:n käyttömäärät / vuosi	

päätöksenteossa suunnitelmallisesti	esittelijä. Tarvittaessa osallistetaan asiantuntijoita.	Kaupungin ja tytäryhtiöiden oma henkilöstöresurssi		
--	--	--	--	--

Koettu hyvinvointi

Elinympäristö, taide ja kulttuuri hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä

Strateginen tavoite 1 INFRA, OSAAMINEN JA SAAVUTETTAVUUS				
TAVOITE: Viihtyisä elinympäristö	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Fyysisen elinympäristön suunnittelu ja toteutus tukee asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta ja hyvinvointia	Maankäytön, asumisen, kaavoituksen, liikenteen ja ympäristön suunnittelu. Tekniset palvelut	Ostopalvelut/suunnittelu Kaupungin omana työnä/urakointina	Ympäristöinvestoinnit/vuosi Kuntakyselyn tulokset jtv Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10.000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	Kaavoitusta on käynnissä.

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE:	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Hyvinvoiva kasvuyhteisö Sivistyksestä virtaa Kantokkykyinen palvelutuotanto Mukaan vetävä toimintakulttuuri Viihtyisä elinympäristö Luonnon hyödyntäminen hyvinvoinnin rakentamisessa				

	Eri ikäryhmien osallisuuden lisääminen	Kuntajohto, Hyte/Lape-ryhmä Kulttuurituottaja, yhteisöasiamies, vaikuttamistoimielimet, työllisyyskoordinaattori, Kuntouttava työtoiminta.		Esimerkiksi osallistuvan budjetoinnin pilotti ja yhteisötaideteoksen valintaan ja toteutukseen osallistuminen.
Asukkaiden ja vapaa-ajan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen	Kulttuuripalvelujen saavutettavuuden edistäminen: -lapset, nuoret, ja lapsiperheet -nuoret aikuiset ja työikäiset -ikäihmiset -erityisryhmät Vetovoimaisten tapahtumien järjestäminen	Kulttuurituottaja, vastaava vapaa-ajanohjaaja Kihutoimikunta Yhteisöasiamies Kulttuurituottaja Vastaava vapaa-aikaohjaaja Hyte/Lape ryhmä Nuorten vaikuttajaryhmä Vanhus- ja vammaisneuvosto	Tapahtumien määrä/kävijämäärä Palautteet sekä kyselyt Kulttuurin TEAviisarin positiivinen kehitys Palautteet sekä kyselyt	Kulttuuritapahtumissa kävijöitä 9100. Kulttuuripalvelut koordinoi Vanhustenviikon tapahtumia. Euroopan Kulttuuriympäristöviikolle ja EPT-viikolla tapahtumia eri ikäisille. Lasten Kulttuuriviikot toteutettiin toukokuussa.
	Luontokohteista huolehtiminen ja markkinointi Luontoliikuntaan ja metsäluonnon saavutettavuuteen panostaminen. Tekniset palvelut, hyvinvointipalvelut, hallintopalvelut	Tekniset palvelut/ostopalvelut/urakointi Kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut, Kuntouttava työtoiminta	Tapahtumien määrä/osallistujamäärä/palautteet	Selvitys luontoliikunta- ja metsäluontokohteista tiedoksi hyvinvointilautakunnalle, kaupunginhallitukselle sekä tekniselle lautakunnalle.
	Kirjasto- ja monitoimitalon toteuttaminen	Tekniset palvelut		Päätös toteuttamisesta tehty 10/2024.
	Yhteisöohjelman valmistelu	Yhteisöasiamies/järjestöt/yhdistykset	Yhteisöohjelma valmis 2022	Yhteisöohjelman valmistelu jatkuu.
	Viestitään hyvinvoinnista ja terveyden edistämisestä vuorovaikutteisesti.	Hyte/Lape-työryhmä Pyhjärven kaupunki Pohde	Ppky Selänteen uudet kotisivut on avattu. Pyhjärven kaupungin kotisivujen terveys- ja hyvinvointi osio on päivitetty. Hyvinvointitapahtuma.	Tehty yhteistyötä Pohteen kanssa hyte-viestinnässä. Nostettu esiin hyte-teemoja mm. kaupungin sosiaalisen median kanavissa.
	Kehitetään digituen toiminta kaupunkilaisille vapaaehtoistoimijoiden ja julkisten palvelutoimijoiden	Kuntajohto Hyte ryhmä Yhteisöasiamies Digituen verkosto	Kaupunkilaisten digiosaaminen paranee	Digitukea tarjolla vapaaehtoisen toimesta. Järjestetty yksittäisiä digitaitotilaisuuksia

	ja koulutusorganisaatioiden kesken			yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Jokilatvan opiston tietotekniikkakurssi ei ollut tarjolla.
	Valmistellaan osallisuusohjelma	Kuntajohto Hyte/Lape ryhmä Yhteisöasiamies Kulttuurituottaja	Nimetään osallisuusohjelmaa valmisteleva työryhmä. Osallisuusohjelma valmis 2021.	Osallisuusohjelman valmistelu jatkuu.

Strateginen tavoite 2 ELINVOIMA JA HYVINVOINTI				
TAVOITE: Hyvinvoiva kasvuyhteisö	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
Kuntaimago paranee	Pyhjärven Ikäystävällinen Pyhäjärvi teeman mukainen hyte-työ	Kuntajohto Hyte/Lape -ryhmä Kaikki palvelualat	Pyhjärven hyte toimintamallia Ikäystävällinen Pyhäjärvi toteutetaan	
	Hyte kertoimen tulosindikaattorit paranevat	Kaikki palvelualat Selänne (Pohde v. 2023 alkaen)	TEA-pistemäärä kuntajohdossa Näkyvyys mediassa ja sosiaalisessa mediassa; mainintojen/artikkelien	Kuntajohdon TEAviisarin pistemäärä 83/100 (v. 2023) vrt. 77/100 (v. 2021).
	Toteutetaan hyvinvointiviestintää kaupungin, Selänteen/Pohteen, järjestöjen, yhdistysten ja yritysten yhteistyönä.	Kaikki palvelualat toimijoina		

Strateginen tavoite 1 INFRA, OSAAMINEN JA SAAVUTETTAVUUS				
TAVOITE: Liikenne- ja tietoliikenneyhteydet työelämän ja vapaa-ajan muutokseen vastaamassa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	TOTEUMA/TULOS (Ei aloitettu/kesken/valmis)
	Sosiaalinen media on aktiivisessa käytössä (Facebook, Instagram)	Kaikki palvelualat	Lukumäärä FB tykkääjien lukumäärä	Viestintää koskeva suunnitelma kesken, valmistelussa vuoden 2024 aikana.

Asukkaiden kokemustiedon hyödyntäminen hyvinvointityössä

Strateginen tavoite 4 YHTEISTYÖ JA VUOROVAIKUTUS				
TAVOITE:				TOTEUMA/TULOS

Resurssiviisaus inhimillisessä pääomassa	TOIMENPITEET JA VASTUUTAHO	RESURSSIT	ARVIOINTIMITTARIT	(Ei aloitettu/kesken/valmis)
Asukkaiden osallistaminen	<p>Kuntalaiskysely toteutetaan kerran valtuustokaudella ja kokemustietoa kerätään hyvinvointitapahtumassa ja neuvostoissa sekä nuorisovaltuustossa x1 / vuosi yli 17-vuotiaille.</p> <p>Kaupunki hallintopalvelut, hyvinvointipalvelut, Hyte/Lape työryhmä</p>	<p>Toimialueiden johtajat Kulttuurituottaja Yhteisöasiamies</p>	<p>Toteutunut kuntalaiskysely kerran valtuustokaudessa. Välissä hyödynnetään edellisestä hyvinvointikyselystä saatua kokemustietoa.</p> <p>Suunnitelmallisen kokemustiedon keräyksen toteutumiskerrat/vuosi</p>	<p>Hyvinvointikysely ja turvallisuuskysely toteutettiin viimeksi vuonna 2020. Osallistuttiin maakunnalliseen Minun arkeni ja elämäni kyselyyn vuonna 2021.</p> <p>Tulossa Minun arkeni ja elämäni kysely vuoden 2024 aikana.</p> <p>Osallistuvaa budjetointia pilotoitiin vuonna 2023.</p>
	<p>Sosiaali- ja terveystoimessa käytössä v. 2019 Roidu -asiakastyytyväisyyden mittausjärjestelmä. Mittausjärjestelmällä voidaan selvittää sosiaali- ja terveystoimen eri palveluiden ja yksiköiden asiakastyytyväisyyttä.</p> <p>Ppky Selänne (Pohde v. 2023 alusta.)</p> <p>Turvallisuuskysely toteutettu v. 2020</p>	<p>Pohde</p> <p>Tekniset palvelut/liikenneturvallisuustyöryhmä</p>	<p>Palaute näkyy reaaliaikaisesti</p>	<p>Pohteella käytössä asiakastyytyväisyyden mittausjärjestelmiä. Kehitetetään palautteen keruujärjestelmiä.</p>

6 Kertomuksen vastuutaho ja laatijat

Kaupunginhallituksen nimeämä hyvinvointiryhmä. Hyvinvointiryhmää on täydennetty LAPE-työryhmän edustajilla. HYTE-LAPE työryhmä on työssään hyödyntänyt eri alojen asiantuntijoita.

Kansilehden kuvat: Pyhäjärven kaupungin kuvapankki.